

Nr 127.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1931 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet jämte fem i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 282 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, beräkna

dels det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet till oförändrat belopp, 106,000 kronor,

dels det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid gymnastiska centralinstitutet till oförändrat belopp, 13,000 kronor,

dels ock till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 7,410 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1931 dagtecknad proposition, nr 133, vilken hänvisats till statsutskottet för förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen att

dels förklara sig icke hava något att erinra mot de i nämnda statsrådsprotokoll angivna huvudgrunderna för en successiv omorganisation från och med ingången av budgetåret 1932/1933 av gymnastiska centralinstitutet,

dels i riksstaten för budgetåret 1931/1932 med oförändrade belopp uppföra ej mindre det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet å 106,000 kronor,

än även det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid gymnastiska centralinstitutet å 13,000 kronor,

dels till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. för bud-

getåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag å 7,410 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes,

dels ock till ökat arvode åt föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet under budgetåret 1931/1932 för samma budgetår anvisa ett extra anslag av 2,800 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sist omfördälda statsrådsprotokoll.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom första kammaren av herrar *A. Petrén* och *I. Pauli* väckt motion (I: 229), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå den första punkten i den hemställan, som göres i propositionen nr 133, samt att riksdagen måtte begära, att proposition till nästa års riksdag framläggas rörande sjukgymnastutbildningens skiljande från gymnastiska centralinstitutet och anordnande i princip i enlighet med 1929 års sjukgymnastiksakkunnigas förslag,

dels en inom andra kammaren av herr *C. Lindskog* väckt motion (II: 378), vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville i så måtto omarbeta förslaget, att tiden för sjukgymnastutbildningen fixeras till 2 år, men att av sjukgymnastutbildningen endast de delar av denna utbildning, som omfatta även för en sjukgymnast önskvärda insikter i friskgymnastikens teori och praktik, förläggas till G. C. I. men att all övrig för den statligt utexaminerade sjukgymnasten erforderlig utbildning, såväl teoretisk som praktisk, förläggas, den teoretiska till Karolinska institutet, den praktiska till med Karolinska institutet samordnad sjukvårdsanstalt,

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *H. Åkerberg* m. fl. (I: 228) och den andra inom andra kammaren av herr *N. Holmström* m. fl. (II: 384), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte — med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 133, kap. V A. beträffande utbildningstidens längd — besluta, att som villkor för behörighet att söka gymnastiklärarebefattning vid samtliga läroanstalter i riket måtte fastställas 3-årig utbildning;

dels ock en inom första kammaren av herr *W. Björck* väckt motion (I: 225), vari hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring i de föreslagna inträdesvillkoren till gymnastiska centralinstitutet, att enahanda fordringar uppställas för manlig och för kvinnlig elev.

Beträffande de skäl, som av motionärerna anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna I: 229, II: 378, I: 228 och I: 225.

I kap. I, *Inledning*, har departementschefen lämnat en översikt över gymnastiska centralinstitutets tillkomst och utveckling under dess mer än hundra-

åriga tillvaro ävensom en redogörelse för de utredningar, som under senare tid verkstälts för att åstadkomma en omorganisation av centralinstitutet. Departementschefen har i detta hänseende anfört bland annat följande:

»Per Henrik Lings skapelse, gymnastiska centralinstitutet, kan sägas räkna sin tillkomst från den 5 maj 1813, då Ling genom ett kungl. brev erhöll uppdrag att i huvudstaden inrätta en anstalt för undervisning i gymnastik. Redan förut hade i ett kungl. brev av den 29 april 1813 till 1812 års uppfostringskommitté såsom denna undervisningsanstalts uppgift angivits: danandet av sådana personer, vilka kunde bliva skickliga att i landsorterna införa gymnastiska övningar, i synnerhet vid gymnasier och skolor. Institutet skulle alltså hava karaktären av en centralhärd för befrämjande av folkets fysiska sundhet genom gymnastiska övningar och i detta syfte särskilt vara verksamt såsom en utbildningsanstalt för gymnastiklärare vid landets skolor. Om denna sistnämnda egenskap hos institutet i instiftelseurkunden framhävdes såsom det väsentliga, förknippades dock därmed redan från begynnelsen två andra uppgifter, vilka sedermera alltjämt under institutets mer än hundraåriga tillvaro, jämsides med arbetet på utbildandet av gymnastiklärare för våra skolor, tillhört institutets verksamhetsområde, nämligen dels tillgodoseendet av krigsmaktens behov av gymnastikinstruktörer och gymnastikledare och dels danandet av fackutbildade sjukgymnaster.

Åtskillnaden mellan dessa institutets olika arbetsuppgifter var under det första halvseket av institutets tillvaro mindre skarpt markerad. Den framträder med tydlighet första gången i 1864 års stadga, varigenom institutet organiserades på tre avdelningar: den pedagogiska, den militära och den medicinska med en överlärare och en lärare på varje avdelning, och består alltjämt i den ännu i huvudsak gällande stadgan av år 1887, då uppdelningen i instruktörskurs, gymnastiklärarkurs och sjukgymnastkurs, samtliga avsedda för manliga elever, genomfördes. Sambandet mellan de tre utbildningsgrenarna har dock städse upprätthållits. Enligt 1864 års stadga var nämligen den övervägande delen av läroämnena gemensam för de tre avdelningarna, och enligt 1887 års stadga utgör instruktörskursen första året av gymnastiklärarkursen, varjämte den sjukgymnastiska kursen förutsätter genomgången gymnastiklärarkurs. Den kvinnliga kursen, nyinrättad år 1864 och omfattande såväl frisk- som sjukgymnastutbildning, bibehölls i 1887 års stadga vid sidan av de manliga kurserna. Frågan om institutets omorganisation har länge varit föremål för uppmärksamhet från såväl statsmakternas som institutets egen sida ävensom från eljest intresserat fackmannahåll.

Redan 1908 framhöll institutets direktion behovet av bättre lokaler och bättre utrustning såsom trängande. År 1909 gjorde karolinska institutets lärarkollegium framställning om utredning rörande bästa sättet för ordnandet av undervisningen i sjukgymnastik, en fråga, som sedermera tilldragit

sig stort intresse i diskussionen om gymnastiska centralinstitutet. Därvid har, särskilt från läkarhåll, framkommit krav på denna undervisnings skiljande från institutets verksamhetsområde och förläggande till någon medicinsk läroanstalt. Likaså har såsom ett önskemål framhållits, att utbildningen av gymnastikofficerare och gymnastikinstruktörer för armén och marinen borde helt eller delvis förläggas till en rent militär undervisningsanstalt och i varje fall ordnas genom krigsmaktens egen försorg. På dessa och andra punkter hava stridiga meningar rått och torde ännu vara rådande; i ett avseende har man dock allmänt varit ense, nämligen att institutet för att rätt kunna fylla sin uppgift såsom en centralhärd för fysisk fostran i vårt land måste erhålla väsentligt bättre utrustning i avseende på lärarkrafter, lokaler och undervisningsmateriel.

Från statsmakternas sida har det berättigade i de framställda kraven på en förbättrad organisation av gymnastiska centralinstitutet såtillvida vunnit erkännande, att Kungl. Maj:t sedan år 1910 vid fem olika tillfällen föranstaltat om utredning av frågan genom särskilda kommittéer eller sakkunniga.

Den 8 april 1910 uppdrog sålunda Kungl. Maj:t åt en kommitté (i det följande benämnd »1910 års kommitté») att efter verkställd utredning inkomma med utlåtande och förslag angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet ävensom rörande anskaffande av nya lokaler för detsamma. Denna kommitté avgav sitt förslag den 7 mars 1912.

Med hänsyn till den kritik, kommittéförslaget, i dess viktigaste delar rönt, var det påtagligen icke möjligt att med detsamma såsom utgångspunkt vidtaga några åtgärder för en ombildning av gymnastiska centralinstitutet. Tanken härpå släpptes dock icke. Ytterligare framställningar i ämnet gjordes hos Kungl. Maj:t, och resultatet blev slutligen, att Kungl. Maj:t den 9 juli 1915 uppdrog åt en ny kommitté (i det följande kallad »1915 års kommitté») att, efter verkställd utredning rörande omfattningen och arten av den undervisning i gymnastik och idrott, som borde meddelas vid sådana läroanstalter, där lärarkrafter med högre utbildning kunde komma till användning, till Kungl. Maj:t inkomma med utlåtande och förslag dels angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet samt rörande anskaffande av nya lokaler för detsamma, dels ock angående de övriga åtgärder, som kunde finnas erforderliga för tillgodoseende av landets behov av högre kvalificerade lärare i gymnastik och idrott. Kommittén blev färdig med sitt arbete den 26 juli 1918, då den avlämnade sitt »Utlåtande och förslag angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet och av gymnastiklärarutbildningen genom upprättande av en högskola för fysisk fostran samt angående anskaffande av lokaler för en sådan högskola».

Jämväl 1915 års kommitté erhöll många erkännanden för den strävan att lyfta den fysiska fostran upp på ett högre plan, som präglade hela dess förslag. Men i fråga om det sätt, varpå kommittén velat förverkliga sitt

syfte, gjorde sig delade meningar gällande såväl med avseende å förslagets huvudpunkter som i dess detaljer.

Den framkomna kritiken mot de grundväsentliga delarna av 1915 års kommittés förslag och det tillstånd av osäkerhet, som på det ekonomiska området rådde efter förslagets tillkomst, torde hava samverkat till att sedermera under en följd av år frågan om gymnastiska centralinstitutets omorganisation fick vila. Intresset för saken i fackmannakretsar var dock alltjämt levande och tog sig tid efter annan uttryck bland annat genom ytterst livliga diskussioner i tidningspressen. Under år 1923 inkommo jämväl åtskilliga framställningar i ämnet till ecklesiastikdepartementet från läkare, militärer och gymnaster i representativ ställning. Till att frågan ånyo bragtes på dagordningen torde i sin mån hava bidragit det mot slutet av år 1923 timade föreståndarskiftet vid institutet. Den 31 december 1923 bemyndigade alltså Kungl. Maj:ts dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla högst tre sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågan om verksamheten vid gymnastiska centralinstitutet och vad därmed ägde sammanhang.

De sålunda tillkallade sakkunniga, vilka i det följande benämnas »1924 års sakkunniga», avgåvo den 12 augusti 1926 »Betänkande med förslag angående gymnastiska centralinstitutets verksamhet och därmed sammanhängande frågor» (statens offentliga utredningar 1926: 10).

Med hänsyn till de avsevärda kostnader, isynnerhet engångskostnader, som enligt det av 1924 års sakkunniga framlagda förslaget skulle åsamkas statsverket, fann dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet sig icke kunna förorda framläggande av en på nämnda förslag i oförändrat skick grundad framställning för riksdagen. På därom gjorda framställningar erhöll därför nämnde departementschef den 30 december 1927 och den 17 februari 1928 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sammanlagt högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med överarbetning av det föreliggande betänkandet.

De sålunda tillkallade sakkunniga, vilka i det följande benämnas »1927 års sakkunniga», avgåvo den 5 november 1928 »Betänkande och förslag angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet m. m. I. Omorganisation av undervisningen vid institutet m. m.».

Vid en förberedande granskning av de över 1927 års sakkunnigas betänkande avgivna utlåtandena visade det sig, att betydande meningsskiljaktigheter förelågo, speciellt beträffande det av nämnda sakkunniga förordade sättet för ordnandet av sjukgymnastutbildningen i riket. I detta hänseende framställdes från de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium ävensom från kanslersämbetet för rikets universitet och medicinalstyrelsen krav på en förnyad utredning. Med anledning av vad sålunda förekommit, utverkade dåvarande departementschefen den 26 september 1929 Kungl. Maj:ts

bemyndigande att tillkalla högst två sakkunniga för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med verkställande av utredning av vissa frågor rörande ordnande av sjukgymnastutbildningen i riket.

De sålunda tillkallade sakkunniga, vilka i det följande benämnas »1929 års sakkunniga», avgåvo den 10 maj 1930 »Betänkande med förslag angående ordnande av sjukgymnastutbildningen i riket.»

Departementschefen har härefter i *kap. II*. till behandling upptagit det grundläggande problemet om *allmänna grunder för gymnastiska centralinstitutets organisation* och därvid först erinrat, att gymnastiska centralinstitutet alltsedan sin tillkomst haft och fortfarande har att uppbära tre med hänsyn till ändamålet olika utbildningsuppgifter, nämligen 1:o den pedagogiska, d. v. s. utbildningen av lärare i gymnastik för landets skolungdom, 2:o den militära, d. v. s. utbildningen av gymnastikinstruktörer och gymnastikledare för krigsmakten, samt 3:o den medicinskt-gymnastiska, d. v. s. utbildningen av sjukgymnaster.

Härefter har departementschefen (å sid. 16—79 i propositionen) lämnat en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i de av 1924, 1927 och 1929 års sakkunniga avgivna betänkningarna ävensom de däröver avgivna utlåtandena.

1924 års sakkunniga hava å sid. 10—24 i sitt betänkande framlagt sina synpunkter på de allmänna grunderna för gymnastiska centralinstitutets organisation. Å sid. 24 lämna de sakkunniga följande sammanfattning:

»Utbildningen av lärare i gymnastik och idrott vid våra skolor bör fortfarande ske vid institutet, vars centrala arbetsuppgift denna utbildning bör anses vara. Vad den militärgymnastiska utbildningen angår, bör den elementära delen, d. v. s. den, som för närvarande meddelas i instruktörskursen, skiljas från institutet och i stället överflyttas till försvarsväsendets egna organ. Den högre gymnastiska utbildningen för officerare bör däremot kvarbli vid institutet. Likaså bör institutet fortfarande omhändervisa utbildningen av sjukgymnaster. För samtliga tre kategorier av elever, lärareleverna, de militära eleverna och sjukgymnasteleverna, bör utbildningen vara gemensam, dock med iakttagande att under ett senare skede av utbildningen en differentiering i viss mån sker med hänsyn till de olika utbildningsmålen. Vad särskilt sjukgymnastutbildningen angår, bör denna anknytas till sjukvårdsarbetet, så att i densamma kommer att ingå viss tids tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt.

Vidare bör vid institutet etableras ett intimt samarbete med den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen, till vilken institutet bör intaga en impuls-givande, konsulterande och instruerande ställning, varjämte denna rörelses behov av dugliga ledare och instruktörer bör av institutet på lämpligt sätt, genom särskilda kurser och annorledes, tillgodoses.

Slutligen bör det föreliggande behovet av vetenskapligt stöd och ledning för arbetet på den fysiska fostrans område fyllas genom inrättande vid institutet av en lärarbefattning i kroppsövningarnas fysiologi och hygien, vars innehavare bör äga en hög vetenskaplig kompetens och till sitt förfogande hava ett väl försett laboratorium, avsett till tjänst såväl för undervisningen

som för forskningen inom ifrågavarande speciella del av den fysiologiska vetenskapen.»

1924 års sakkunnigas förslag tillstyrktes i allmänhet av de myndigheter, och sammanslutningar, som yttrade sig däröver, varvid emellertid i flera fall framhölls, att det här endast gällde en provisorisk lösning av frågorna.

1927 års sakkunniga hava (sid. 24—31 i betänkandet) i avseende å grunderna för gymnastiska centralinstitutets organisation anført huvudsakligen följande:

Det av den senaste kommittén, 1924 års sakkunniga, framlagda förslaget bygger, såsom jämväl i yttrandena framhållits, i sina huvuddrag på den grund, som lagts av mångårig beprövad erfarenhet. Denna grundprincip hava vi givit vår fulla anslutning, och hava vi i vårt utredningsarbete i den mån det varit oss möjligt sökt följa denna princip. Det synes oss, som om man icke utan tvingande skäl borde övergiva en organisation, som — trots de anmärkningar som riktats mot densamma — framvuxit ur speciellt svenska förhållanden och förmått att föra den svenska gymnastiken fram till en erkänd ledarställning i världen. Å andra sidan anse vi oss i detta sammanhang nödgade att framhålla, att för ett bibehållande av vårt lands ansedda ställning härvidlag det är oundgängligen nödvändigt, att gymnastiska centralinstitutet inom en snar framtid kommer ut ur de provisoriska förhållanden, som blivit en följd av att omorganisationsfrågan så länge fått förbliva olöst.

Beträffande till en början institutets karaktär av *utbildningsanstalt för lärare i gymnastik vid landets skolor* anse vi oss kunna helt instämma i det av 1924 års sakkunniga gjorda uttalandet, att i det i gymnastiska centralinstitutets verksamhetsområde ingående komplexet av formellt skilda men reellt ganska intimt sammanhängande uppgifter en central ställning bör, utan tillbakasettande av övriga utbildningsgrenars intressen, tillkomma lärarutbildningsverksamheten såsom den enligt sakens natur och den historiska utvecklingen primära, den vilken för *vårt folk i gemen* äger den största betydelsen såsom ett medel till dess utvecklande och höjande i fysiskt avseende. Institutet bör därför, såsom jämväl nämnda sakkunniga anført, utåt framstå såsom ock även i det inre bära prägeln av en centralhärd för befrämjande av medborgarnas fysiska fostran, främst genom danandet av lärare och ledare åt ungdomen vid kroppsövningars bedrivande, men med denna pedagogiska uppgift såsom kärna bära av praktiska hänsyn och jämväl på rent sakliga grunder förknippas övriga nyss nämnda verksamhetsgrenar.

I fråga om *tillgodoseendet av krigsmaktens behov av gymnastiskt utbildade officerare* ansluta vi oss till förslaget om att den nuvarande instruktörskursen avskiljes från centralinstitutet för att omhändertagas av krigsmaktens egna organ.

I likhet med 1924 års sakkunniga och på av dem anförda skäl tillstyrka vi vidare, att den högre gymnastiska utbildningen för officerare fortfarande må kvarbliva vid gymnastiska centralinstitutet.

Såsom vi framdeles närmare komma att motivera, hava vi däremot — i motsats till 1924 års sakkunniga — ausett oss bära förorda, att de militära eleverna erhålla samma utbildning som de civila eleverna å friskgymnastlinjen.

Härefter övergå vi så till frågan om gymnastiska centralinstitutets ställning till *sjukgymnastutbildningen*. Denna fråga har länge varit synnerligen omstridd, och hava meningarna även denna gång gått isär. I detta hänseende hava 1924 års sakkunniga gjort bland annat följande uttalande:

»Det kan helt enkelt icke förnekas, vare sig att i det sjukgymnastiska systemet de pedagogiska rörelseformerna spela en avsevärd roll, eller att för friskgymnasten-läraren, vilken har att i sin verksamhet taga befattning med barn och ungdom, som i fysiskt hänseende äro mycket olika rustade, det har en synnerligen stor betydelse, att han besitter förutsättningar för att kunna konstatera och bedöma förefintliga kroppsliga svagheter eller fel, som påkalla särskild gymnastisk behandling. Man måste därför av en väl kvalificerad sjukgymnast enligt vår mening fordra ett visst mått av allmän gymnastisk utbildning, likaväl som man för den pedagogiske gymnastens del måste till en viss grad upprätthålla kravet på sjukgymnastiska insikter. Vi kunna på denna grund icke fränkänna den meningen sitt berättigande, att en fullständig skilsmässa mellan utbildningen av frisk- och sjukgymnaster kan befaras leda till en försämring av kompetensnivån för såväl den ena som den andra utbildningsriktningens vidkommande.»

Med hänsyn såväl till förefintliga sakliga och praktiskt-ekonomiska skäl som till de av dåvarande statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet för vårt arbete meddelade direktiven förorda vi, att utbildningen av sjukgymnaster fortfarande måtte bli förlagd till gymnastiska centralinstitutet.

Å andra sidan har det stått oss klart, att kraven på ett särskiljande — i den mån sådant är möjligt med aktgivande på de nyss angivna synpunkterna — mellan utbildningen av frisk- och sjukgymnaster måste anses hava mycken fog för sig. Vår tid är en specialiseringens tid, och man bör icke i större utsträckning än nödigt är tvinga centralinstitutets elever att ägna tid och krafter åt den vidare utbildningen för en bana, som de icke i framtiden ämna välja. De av 1924 års sakkunniga å sid. 19 i betänkandet anförda betänkligheterna mot ett skiljande av utbildningen efter första året kunna visserligen anses hava åtskillig fog för sig, men det har dock icke varit oss möjligt att bortse från de framkomna kraven på friskgymnastutbildningens särskiljande från sjukgymnastutbildningen och vice versa. Därför har det varit oss angeläget att i den organisationsplan för gymnastiska centralinstitutet, som vi framlägga, bereda möjlighet för eleverna att, så snart de erhållit en första grundläggande gymnastisk allmänbildning — enligt vår uppfattning önskvärd såväl för blivande friskgymnaster som för blivande sjukgymnaster — erhålla sin utbildning på den linje, som sammanhänger med deras blivande verksamhet. Härtill återkomma vi emellertid framdeles. Vi vilja emellertid redan i detta sammanhang framhålla, att enligt vårt förslag möjlighet dessutom hålles öppen för elev att erhålla fullständig gymnastutbildning å båda linjerna.

I samband med frågan om sjukgymnastutbildningen hava 1924 års sakkunniga jämväl framhållit kravet på denna utbildnings anknytande till sjukvårdsarbete. Vi uttala vår livliga anslutning härtill; till den närmare behandlingen av denna fråga återkomma vi framdeles.

I fråga om *den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen* framhålla 1924 års sakkunniga, att gymnastiska centralinstitutet med sin nuvarande organisation icke haft till uppgift att stå såsom direkt initiativtagare i fråga om det frivilliga arbetet för gymnastik och idrott, ehuru institutet givetvis indirekt medverkat på det sättet, att det i stor utsträckning varit dess lärare

och forna elever, som utgjort de ledande krafterna inom gymnastik- och idrottsorganisationerna. Häri föreslå nu de sakkunniga, såsom förut angivits, den ändringen, att vid institutet borde etableras ett intimt samarbete med den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen, till vilken institutet borde intaga en impulsgivande, konsulterande och instruerande ställning, varjämte denna rörelses behov av dugliga ledare och instruktörer borde av institutet på lämpligt sätt, genom särskilda kurser och annorledes tillgodoses.

Om vikten och betydelsen för vårt folks både kroppsliga och andliga hälsa av den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen, rätt bedriven, torde väl meningarna knappast vara delade. Det är då också helt naturligt, att gymnastiska centralinstitutet, för att rätt kunna fylla sin plats såsom en centralhärd för den fysiska fostran i vårt land, måste stå i en intim kontakt med denna rörelse. Vi uttala därför vår anslutning till de av 1924 års sakkunniga framlagda förslagen härom; endast beträffande anordnandet av kurser hava vi i viss mån en annan uppfattning, men härtill återkomma vi framdeles. Vi understryka i likhet med 1924 års sakkunniga och de idrottsorganisationer, som yttrat sig över deras betänkande, vikten av att samarbetet icke skapas genom författningsföreskrifter eller yttre organisatoriska anordningar. I övrigt hänvisa vi till följande uttalande av 1924 års sakkunniga:

»I första hand torde det få bli en institutets egen sak att finna de lämpliga vägarna härtill. Under alla förhållanden bör emellertid denna sida av institutets verksamhet finna ett uttryck i institutets nya stadgar sålunda, att det för institutets styrelse och befattningshavare kommer att framstå såsom en del av deras tjänsteplikt att ägna även den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen sitt intresse och sina krafter.

Men institutet torde även i andra hänseenden böra och kunna vara det frivilliga arbetet för fysisk fostran till stöd och hjälp. En viktig förutsättning för detta arbetes framgång är, att föreningarna äga tillgång till kompetenta gymnastik- och idrottsledare. Härav föreligger ett mycket stort behov, vars fyllande ofta nog plägar erbjuda svårigheter. Till detta behov bör gymnastiska centralinstitutet även i det egentliga undervisningsarbetet taga hänsyn i så måtto, att vid utbildningen av gymnastiklärare tid ägnas jämväl åt att förbereda eleverna för uppgifter av ifrågavarande art.»

Å sid. 21—24 i betänkandet hava slutligen 1924 års sakkunniga framlagt förslag om inrättande vid gymnastiska centralinstitutet av en *institution för kroppsövningarnas fysiologi och hygien*. Vid institutet skulle enligt förslaget, såsom förut erinrats, inrättas en lärarbefattning i kroppsövningarnas fysiologi och hygien, vars innehavare borde äga en hög vetenskaplig kompetens och till sitt förfogande hava ett väl försett laboratorium, avsett till tjänst såväl för undervisningen som för forskningen inom ifrågavarande speciella del av den fysiologiska vetenskapen.

Jämväl till detta de sakkunnigas förslag, som i allmänhet i de avgivna utlåtandena vunnit gillande, vilja vi uttala vår varma anslutning. Till den närmare behandlingen av denna fråga återkomma vi emellertid framdeles i samband med behandlingen av frågorna om undervisningen vid institutet samt om lärarkrafterna vid detsamma.

Förslaget, i vad detsamma avsåg ett bibehållande av den tidigare sambörligheten mellan frisk- och sjukgymnastutbildningen, tillstyrktes — helt eller i huvudsak — av direktionen över och lärarkollegiet vid gymnastiska cen-

tralinstitutet, föreningen G. C. I., svenska gymnastiklärarsällskapet, svenska sjukgymnastiksällskapet Ling, föreståndaren för Arvedsons gymnastiska institut, med lic. J. Arvedson m. fl.

Från läkarhåll mötte däremot 1927 års sakkunnigas förslag om sjukgymnastutbildningens bibehållande vid centralinstitutet starka gensagor; så var fallet i de utlåtanden, som avgåvos av medicinska fakulteterna vid universitetet i Uppsala och Lund, karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkollegium, medicinalstyrelsen, centralstyrelsen för Sveriges läkarförbund och styrelsen för Sveriges yngre läkares förening.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i det av 1929 års sakkunniga avgivna betänkandet torde få hänvisas till den utförliga redogörelse härför, som finnes intagen å sid. 33—55 i propositionen.

Sistnämnda sakkunniga hava föreslagit,

att en statens sjukgymnastiska anstalt måtte inrättas enligt av dem angivet program,

samt att hittillsvarande utbildning i sjukgymnastik vid gymnastiska centralinstitutet måtte nedläggas samt att omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet måtte företagas efter de nya riktlinjer, som givetvis måste bli en följd därav.

Det av 1929 års sakkunniga framlagda förslaget tillstyrktes — helt eller delvis — av medicinska fakulteterna vid universitetet i Uppsala och Lund, karolinska institutets lärarkollegium, medicinalstyrelsen, direktionen över serafimerlasarettet, gymnastiska centralinstitutets nuvarande föreståndare, majoren G. Winroth, lärarinnan vid centralinstitutet Ingeborg Eriksson samt två ledamöter av den från och med ingången av juli 1930 fungerande direktionen över centralinstitutet (gymnastikinspektören vid Stockholms folkskolor Elin Falk och professor G. Söderlund).

Avstyrkande utlåtanden avgåvos däremot av kanslern för rikets universitet, medlemmarna i den med utgången av juni 1930 avgående direktionen över centralinstitutet, lärarkollegiet vid centralinstitutet, den från och med ingången av juli 1930 fungerande direktionen över centralinstitutet (dess flesta ledamöter) samt svenska gymnastiklärarsällskapet, med vilket föreningen G. C. I. förklarar sig instämma.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

»Frågan om de grundlinjer, efter vilka gymnastiska centralinstitutet för framtiden skulle organiseras, har, såsom av den nu utav mig lämnade redogörelsen framgår, varit föremål för ett långvarigt meningsutbyte, och tiden synes mig vara inne, att denna fråga nu hänskjutes under riksdagens omprövning. Bland den mångfald olika uppslag, som här framförts, kan man skönja två huvudlinjer, vilka under hela den tid, denna fråga stått på dagordningen, skarpt brutit sig mot varandra. Å ena sidan möta vi här den ståndpunkt, som främst företrädes av de praktiserande gymnasterna av olika slag, nämligen att utbildningen vid gymnastiska centralinstitutet, liksom allt

hitintills, jämväl i fortsättningen bör omfatta gymnastikens båda grenar, frisk- och sjukgymnastiken, och alltså även för framtiden resultera i utexaminerandet av både gymnastiklärare och sjukgymnaster. Å andra sidan har, framförallt från medicinskt håll, framförts den synpunkten, att utbildandet av sjukgymnaster ej hade något samband med utbildandet av lärare i gymnastik och idrott utan att förstnämnda utbildning vore en rent medicinsk angelägenhet, som borde helt omhänderhavas av läkare på samma sätt som exempelvis sjuksköterske- och barnmorskeutbildningen.

Diskussionen i denna fråga, som pågått i två decennier, har icke lett till något slutligt resultat, och de båda uppfattningarna stå fortfarande i det stora hela oförmedlade mot varandra. Det är icke uteslutet, att de motsatta åskådningarna allt framgent komma att mer eller mindre starkt brytas mot varandra, därest icke genom ett beslut av riksdagen frågan vinner sin lösning. Det osäkerhetstillstånd ifråga om den framtida organisationen, som denna mångåriga diskussion medfört för gymnastiska centralinstitutet, har givetvis icke kunnat undgå att menligt inverka på arbetet därstädes, huru plikttroget, hängivet och uppoffrande detta än varit. För en var, som känner vad den svenska gymnastiken ej endast redan utträttat inom vårt land och ute i världen, utan även äger sina givna förutsättningar att alljämt kunna uträtta, framstår det såsom en angelägenhet av högsta vikt att söka genom en omorganisation av institutet få det rådande osäkerhetstillståndet att upphöra och härigenom bereda den svenska gymnastiken för framtiden lugnare och bättre arbetsförhållanden.

Om det sålunda står fast och erkännes från alla håll, att gymnastiska centralinstitutets organisationsfråga med det snaraste måste lösas, så har, som jag nyss sade, endräkt om denna lösning ingalunda vunnits genom den förda diskussionen. När det för mig gällt att taga ståndpunkt till här föreliggande viktiga spörsmål, har jag alltså haft att väga de för de olika ståndpunkterna anförda skälen mot varandra för att på så sätt söka nå fram till den lösning, som för den svenska gymnastiken och därigenom för folkhälsan kan bli den bästa.

Att jag så utförligt som skett redogjort för de uttalanden, som i den föreliggande huvudfrågan gjorts av 1929 års sakkunniga och av de över detta sakkunnigbetänkande hörda myndigheterna, beror därpå, att jag ansett det vara av vikt att få hithörande spörsmål så allsidigt belysta som möjligt. Av dem, som yrkat på sjukgymnastikens fullständiga frånskiljande från utbildningen av gymnastiklärare har, som nyss nämnts, framhållits nödvändigheten att närmare anknyta utbildningen av sjukgymnaster till sjukvården och jämväl den medicinska undervisningen. För en tillfredsställande sjukgymnastisk underbyggnad krävdes tillgång till sjukvårdsanstalter, där den blivande sjukgymnasten under sakkunnig läkares ledning kunde vinna inblick i arbetet på ett sjukhus samt förvärva nödvändiga praktiska insikter och erfarenhet i sjukvårdslära och sjukbehandlingsteknik. Möjlighet härtill

erbjödtes icke vid det nuvarande gymnastiska centralinstitutet och kunde icke väntas åvägabragd i anslutning till detta annat än med kostnader, som måste te sig oöverkomliga. Då vidare sjukhustjänstgöringen förutsatte ett visst mått av teoretisk medicinsk förutbildning, vore det naturligt, att sjukgymnastutbildningen meddelades i en till det medicinska undervisningsväsendet anknuten särskild läroanstalt. Ibland har man även såsom en olägenhet av den nuvarande organisationen av gymnastiska centralinstitutet påpekat, att densamma nödgade personer, vilka uteslutande voro inriktade på gymnastiklärarkallet, att jämväl offra tid på ett ämne — sjukgymnastik — för vilket de saknade både intresse och fallenhet.

Förespråkarna för sambandets bevarande åter hava framhållit, att frisk- och sjukgymnastiken i själva verket utgjorde ett sammanhängande helt, att de vore så intimt med varandra förenade, att någon bestämd gräns mellan dem icke kunde dragas. Frisk- och sjukgymnastiken berodde ömsesidigt av varandra: friskgymnasten vore i behov av sjukgymnastiska insikter för att upptäcka och bedöma fel i kroppsställningar m. m., och för sjukgymnasten vore friskgymnastiken ett viktigt stöd, då en mångfald av de till friskgymnastiken hörande rörelserna funne en betydelsefull tillämpning vid behandlingen av sjuka. En skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastutbildningen kunde därför befaras medföra en sänkning av kompetensnivån hos såväl gymnastiklärar- som sjukgymnastkåren. Mot en skilsmässa och sjukgymnastutbildningens förläggande till en särskild anstalt eller kurs hava även anförts praktiskt-ekonomiska skäl. Vid en skilsmässa torde det vara omöjligt att undvika dubbelundervisning i viss utsträckning och därav följande ökade kostnader för det allmänna. Slutligen innebure förslaget att skilja sjukgymnastikutbildningen från gymnastiska centralinstitutet en klart angiven föresats att avstänga männen från sjukgymnastisk utbildning och verksamhet. Sjukgymnastens yrke skulle övergå till kvinnligt monopol. En dylik anordning skulle bjärt bryta mot moderna arbetsvillkor inom samhället samt mot den sjukgymnastiska traditionen. Från så gott som alla håll hava också inlagts bestämda geusagor mot vad 1929 års sakkunniga härutinnan föreslagit.

Vid ett vägande av de sålunda anförda skälen mot varandra har jag funnit mig böra ansluta mig till den uppfattningen, enligt vilken utbildningen i frisk- och sjukgymnastik jämväl i fortsättningen bör — åtminstone i viss utsträckning — höra samman.

Det kan icke förnekas, vare sig att i det sjukgymnastiska systemet de friskgymnastiska rörelseformerna spela en avsevärd roll eller att för friskgymnasten-läraren, vilken har att i sin verksamhet taga befattning med barn och ungdom, som i fysiskt hänseende äro mycket olika rustade, det har en synnerligen stor betydelse, att han besitter förutsättningar för att kunna konstatera och bedöma förefintliga kroppsliga svagheter eller fel, som påkalla särskild sjukgymnastisk behandling och även, efter skolläkares an-

visning, själv meddela sådan behandling åt elever, som därav äro i behov. Man måste därför av en väl kvalificerad sjukgymnast fordra ett visst mått av allmän gymnastisk utbildning, likaväl som man för friskgymnastens del måste till en betydlig grad upprätthålla kravet på sjukgymnastiska insikter. En fullständig skilsmässa mellan utbildningen av frisk- och sjukgymnaster kan därför, som tidigare framhållits, befaras leda till en betänklig försämring av kompetensnivån för såväl den ena som den andra utbildningsriktningens vidkommande.

Jag har nyss berört de ökade kostnader för det allmänna, som vid en skilsmässa knappast torde kunna undvikas på grund av dubbelundervisningen. Härtill komma så de synnerligen allvarliga ekonomiska konsekvenserna för de enskilda personerna. På grund av det begränsade timantalet vid lärarbefattningar i gymnastik med lek och idrott vid de smärre läroanstalterna torde svårigheter alltid komma att yppa sig för att för dessa befattningar erbjuda en lön, innebärande skälig bärgning för tjänstinnehavaren. Hittills har det då varit vederbörande möjligt att genom sjukgymnastisk verksamhet utöka sina inkomster; en skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastutbildningen skulle för framtiden omöjliggöra detta.

Slutligen vill jag framhålla, att jag i likhet med både 1924 och 1927 års sakkunniga finner, att man icke utan tvingande skäl bör övergiva en organisation, som — trots de anmärkningar, som riktats mot densamma — framvuxit ur speciellt svenska förhållanden och förmått att föra den svenska gymnastiken fram till en erkänd ledarställning i världen. När nu, så vitt jag kunnat finna, några dylika tvingande skäl icke blivit anförda, har jag funnit mig böra söka bygga vidare på den redan befintliga grund, som lagts av mångårig beprövad erfarenhet.

Å andra sidan kan jag icke bortse ifrån åtskilligt av det som anförts av förespråkarna för en skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastiken. Enligt min uppfattning är det sålunda ett mycket befogat krav, att utbildningen av sjukgymnaster närmare än hittills anknytes till sjukvårdsarbetet. Alla nödiga erfarenheter om och vanan vid behandlingen av sjukdomsfall, där sjukgymnastisk terapi kan med fördel komma till användning, vinnes svårligen på annat sätt än genom tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, där ett rikhaltigt sjukmaterial ständigt står till förfogande, och där den blivande sjukgymnasten blir i tillfälle att under vetenskapligt fackutbildad läkares tillsyn och under fackutbildad sjukgymnasts ledning förvärva praktisk färdighet och vana vid de sjukas behandling. En sådan tjänstgöring är även mycket viktig ur den synpunkten, att den är ägnad att hos sjukgymnasten inskräpa betydelsen av samarbetet med läkaren.

De synpunkter, som av mig nu framhållits, hava, förefaller det mig, i allt väsentligt beaktats i det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget. Dessa hava föreslagit, att utbildningen under första året skulle anordnas efter en enhetlig plan för alla elever, därvid jämväl i så stor utsträckning,

som lämpligen kunde ske, gemensam undervisning skulle äga rum för manliga och kvinnliga elever. Under andra året skulle utbildningen däremot uppdelas på två skilda linjer, en frisk- och en sjukgymnastlinje. Slutligen skulle under ett tredje utbildningsår tillfälle beredas elev, som genomgått friskgymnastlinjen, att erhålla utbildning å sjukgymnastlinjen, ävensom elev, som genomgått sjukgymnastlinjen, att erhålla utbildning å friskgymnastlinjen.

Då det sålunda framlagda förslaget, såsom jag nyss anfört, i allt väsentligt beaktat de synpunkter, som jag funnit vara de avgörande för den framtida organisationen av gymnastiska centralinstitutet, finner jag mig böra i princip uttala min anslutning till detta förslag. Detta synes mig på intet sätt förhindra, att för den speciella sjukvårdens behov inom sjukhusen sjuksköterskor eller därmed likställd personal i sin utbildning bibringas jämväl någon färdighet i sjukgymnastik.

Ännu några frågor, som berörts av 1924 och 1927 års sakkunniga, äro av den betydelse, att de böra antydvas i detta sammanhang.

Såsom tidigare nämnts, ingår bland gymnastiska centralinstitutets uppgifter ända sedan dess tillkomst att sörja för utbildningen av gymnastikinstruktörer och gymnastikledare för krigsmakten. Beträffande denna utbildning hava 1924 års sakkunniga föreslagit, att den elementära delen, d. v. s. den, som för närvarande meddelas i den s. k. instruktörskursen, borde skiljas från institutet och i stället överflyttas till försvarsväsendets egna organ, under det att den högre gymnastiska utbildningen för officerare fortfarande skulle kvarbliva vid institutet.

Detta förslag har biträtts såväl av de flesta myndigheter, som yttrat sig i ämnet, som av 1927 års sakkunniga.

De skäl, som anförts för detta förslag, äro i korthet följande: Instruktörskursen i sin nuvarande form kunde knappast sägas äga något egentligt existensberättigande annat än med hänsyn till dess militära uppgift men utgjorde, sådan den med tanke på detta utbildningsmål gestaltat sig, ett hinder för ett rationellt ordnande av institutets undervisning till överensstämmelse med dess karaktär av en högre utbildningsanstalt i fysisk fostran. Då nu krigsmaktens behov av instruktörer i gymnastik syntes kunna lika väl, ja måhända på ett bättre sätt tillgodoses, om instruktörsutbildningen omhändertoges av rent militära organ, borde den nuvarande instruktörskursen icke längre vara förlagd till gymnastiska centralinstitutet. Vad angår den sammankoppling av den civila och den militära gymnastiska utbildningen på ett högre stadium, som i vårt land ägt bestånd alltifrån gymnastiska centralinstitutets tillkomst, har däremot framhållits, att densamma haft och fortfarande hade sakligt fog för sig samt innebure bestämda fördelar både ur militär och allmänt medborgerlig synpunkt. För de härför anförda skälen torde jag få hänvisa till sid. 14 och följande i 1924 års sakkunnigas betänkande.

Detta förslag har, såsom nyss nämnts, i allmänhet blivit tillstyrkt. Även jag finner mig böra förorda, att de militära instruktörskurserna brytas ut ur det nära samband, vari de hittills stått till gymnastiklärar- och sjukgymnastutbildningen.

Både 1924 och 1927 års sakkunniga hava föreslagit, att det föreliggande behovet av vetenskapligt stöd och ledning för arbetet på den fysiska fostrans område skulle fyllas genom inrättande vid institutet av en professur i kroppsövningarnas fysiologi och hygien, vars innehavare borde äga en hög vetenskaplig kompetens och till sitt förfogande hava ett väl försett laboratorium, avsett till tjänst såväl för undervisningen som för forskningen inom ifrågavarande speciella del av den fysiologiska vetenskapen.

Beträffande de skäl, som anförts för detta förslag, ävensom de yttranden, som avgivits däröver, torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

En förutsättning för att professuren i kroppsövningarnas fysiologi och hygien skall kunna giva avsedda resultat är emellertid, såsom nyss nämnts, att till professors förfogande står ett väl utrustat laboratorium. Ett sådant lärar emellertid icke kunna åstadkommas vid gymnastiska centralinstitutet med nuvarande lokalförhållanden utan torde först kunna inrättas i samband med den erkänt nödvändiga nybyggnaden för centralinstitutet. Vid sådant förhållande och då därjämte den nuvarande statsfinansiella situationen manar till stor försiktighet, lärar med den föreslagna institutionen — som innebär en mycket önskvärd utvidgning av gymnastiska centralinstitutets verksamhet ehuru icke en oeftergivlig förutsättning för dess omorganisation — tills vidare få anstå och den ifrågasatta lärarbefattningen i kroppsövningarnas fysiologi och hygien tills vidare bliva likställd med övriga lärarbefattningar vid institutet.

Beträffande den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen har framhållits, att vid institutet borde etableras ett intimt samarbete med densamma, varvid institutet borde intaga en impulsgivande, konsulterande och instruerande ställning.

I likhet med 1927 års sakkunniga vill jag i detta sammanhang betona vikten och betydelsen för vårt folks både kroppsliga och andliga hälsa av den frivilliga gymnastik- och idrottsrörelsen, därest denna bedrivs på ett riktigt sätt. Jag finner det då också helt naturligt, att gymnastiska centralinstitutet, för att rätt kunna fylla sin plats såsom en centralhärd för den fysiska fostran i vårt land, måste stå i en intim kontakt med denna rörelse. Detta samarbete får dock ej skapas genom författningsföreskrifter eller yttre organisatoriska anordningar, utan torde det i första hand få bliva en institutets egen sak att finna de lämpliga vägarna härtill. En viktig förutsättning för framgången av det frivilliga arbetet för fysisk fostran är, att föreningarna äga tillgång till kompetenta gymnastik- och idrottsledare. Härav föreligger ett mycket stort behov, vars fyllande ofta nog plägar erbjuda svårigheter. Till detta behov hör gymnastiska centralinstitutet även i det egentliga undervisningsarbetet taga hänsyn i så måtto, att vid utbild-

ningen av gymnastiklärare tid ägnas jämväl åt att förbereda eleverna för uppgifter av ifrågavarande art.

Slutligen vill jag med några ord beröra frågan om den tidpunkt, från och med vilken den nya organisationen av gymnastiska centralinstitutet bör träda i kraft.

Under punkt 282 av 1931 års åttonde huvudtitel har jag redan framhållit, att, med hänsyn till de vidlyftiga arbeten med stadgar o. s. v., som bleve en oavvislig följd av ett omorganisationsbeslut, det vore otänkbart att föreslå, att den eventuellt av riksdagen beslutade nya organisationen skulle träda i kraft tidigare än från och med budgetåret 1932/1933.

Denna uppfattning hyser jag fortfarande, och jag vill särskilt betona betydelsen av att de viktiga administrativa beslut, som bliva en följd av ett principbeslut av riksdagen, må kunna föregås av en noggrann utredning av dem, som bliva närmast ansvariga för deras förande ut i verkligheten, nämligen lärarkollegiet vid och direktionen över gymnastiska centralinstitutet.

Med hänsyn å andra sidan till önskvärdheten av att det hittills rådande osäkerhetstillståndet på detta område, varom jag i det föregående talat, ej varder utsträckt längre än nödvändigt, vill jag framhålla önskvärdheten av att omorganisationens successiva genomförande verkligen tager sin början från och med budgetåret 1932/1933. Då man har att räkna med två övergångsår, under vilka undervisning skall meddelas såväl efter den nuvarande som enligt den föreslagna organisationen, kommer det i allt fall att dröja till budgetåret 1934/1935, innan omorganisationen helt kunnat genomföras.»

I motionen I: 229 har beträffande organisationsfrågan anförts bland annat:

Den medicinska sakkunskapen är fullständigt enig därom, att våra sjukvårdsanstalter icke kunna få så kvalificerade sjukgymnaster som de äro i behov av, med mindre en dylik omorganisation äger rum med avskiljandet av sjukgymnastutbildningen från gymnastiska centralinstitutet, vars uppgift därefter uteslutande skulle bli att vara en högskola för fysisk fostran.

Departementschefen erkänner själv, att utbildningen av sjukgymnaster bör närmare än hittills skett anknytas till sjukvårdsarbetet, enär erfarenheten om och vanan med behandling av sjukdomsfall, där sjukgymnastisk terapi kan med fördel komma till användning, svårigen vinnes på annat sätt än genom tjänstgöring vid sjukvårdsanstalt, där ett rikhaltigt sjukmaterial ständigt står till förfogande. Någon antydning om den organisation, som skulle göra det möjligt för gymnastiska centralinstitutets elever att få sådan sjukvårdsutbildning, göres emellertid ej av departementschefen, vilken alltså *icke heller berör frågan vilka kostnader detta skulle medföra*. I det av medicinska fakulteten i Lund avgivna utlåtandet över 1927 års sakkunnigas förslag, på vilket den kungl. propositionen i huvudsak bygger, framhölls dock särskilt som väsentliga brister i förslaget att det ej kunde byggas på tillräckligt gynnsamma lokala relationer mellan centralinstitutet och något stort sjukhus och att den kombination av undervisningen i sjukgymnastik och friskgymnastik, som det innehölle, ej vore av ändamålsenlig art.

Inom läkar- och sjukhusvården komma massage samt andra mekaniska och fysikaliska terapiformer alltmer till användning. Till det ökade behovet

av utövare av dylik behandling har socialförsäkringens utveckling i hög grad bidragit. Redan den sociala olycksfallsförsäkringens har medfört starkt ökat behov av nämnda terapiformer, vilka spela så stor roll för förebyggande och minskande av invaliditet efter olycksfallsskador. Detta behov kommer att visa sig än större, sedan sjukförsäkringsfrågan vunnit sin lösning. Vid sådant förhållande vore det i hög grad olyckligt, om sjukgymnastutbildningen icke skulle bli så anordnad, att läkarna och sjukhusen kunde få till sitt förfogande tillräckligt kvalificerade arbetskrafter på området ifråga.

Vidare har i motionen II: 378 anförts huvudsakligen följande:

Bland de medicinska auktoriteterna i vårt land torde råda en nära nog enhällig mening därom, att utbildningen av sjukgymnaster bör i största möjliga utsträckning anknytas till sjukvården och försiggå vid sjukvårdsanstalter, där den blivande sjukgymnasten kan under sakkunnig läkares ledning förvärva nödiga insikter i sjukvårdslära och sjukbehandlingsteknik. Från de mest sakkunniga håll har likaledes vitsordats, att utbildningen av sjukgymnaster vid Gymnastiska centralinstitutet är betydligt underlägsen den utbildning, som meddelas vid det privata institutet i Lund, där man just tillämnar de på medicinskt håll omfattade principerna. Det är under dessa förhållanden egendomligt och överraskande, att den kungl. propositionen nr 133, där förslag om omorganisation av G. C. I. framlägges, ställer sig i verkligheten helt avvisande mot de synpunkter, som från medicinskt håll med stor enhällighet och styrka hävdas. De förslag, som 1929 års sakkunniga framlägga, avvisas, och detta ehuru dessa förslag i stort sett tillstyrkts av medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund, av Karolinska institutets lärarkollegium och av Medicinalstyrelsen. Den subkommitté av sakkunniga, som G. C. I:s direktion inom sig utsett, nämligen professor Söderlund och gymnastikdirektör fröken Elin Falk, jämte föreståndaren för G. C. I. major Winroth, får likaledes sina synpunkter i realiteten underkända. Visserligen förklarar ecklesiastikministern (s. 82), att han icke kan bortse ifrån åtskilligt av det, som anförts av förespråkarna för en skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastiken, och att det är ett mycket befogat krav, att utbildningen av sjukgymnaster närmare än hittills anknytes till sjukvårdsarbetet. Men i de förslag, som sedermera framläggas, märker man därav intet. Han omnämner (sid. 127) att Gymnastiska centralinstitutets direktion har inlett samarbete med ett sjukhus i Stockholm (Sabbatsberg), men av där lämnade uppgifter framgår uppenbarligen, att denna anordning i ytterst ringa grad tillfredsställer de krav, som böra uppställas på sjukgymnastikutbildningens anknytning till sjukvården. Och ehuru han framhåller, att ett utökande och fördjupande av den på detta sätt påbegynta utbildningen vid sjukhus är enligt hans förmenande »ett oeftergivligt villkor för att sjukgymnastutbildningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet skall kunna giva avsett resultat», inskränker han sig i det följande — till uttalandet av en förhoppning, att de förhandlingar, som G. C. I:s direktion inlett med Sabbatsbergs sjukhus, skola kunna föras till ett önskvärt slut före ingången av budgetåret 1932/1933. Någon som helst utformning eller några fasta konturer letar man föfångt efter. Det faktum förtjänar ävenledes att tagas under allvarligt överbäggande, att den sjukgymnastiska polikliniken vid G. C. I. åtminstone tidvis är synnerligen klen frekventerad av hjälpsökande, något

som knappast kan bero på annat än på bristande förtroende från allmänhetens sida, vartill kommer den omständigheten, att såväl Serafimerlasarettet som de stora kommunala sjukhusen i allt större utsträckning tendera att själva omhändertaga vården av både sina kliniska och polikliniska fall även i fråga om sjukgymnastik och massage.

Det torde icke heller kunna antagas, att den föreslagna omorganisationen av G. C. I. skall medföra en ökad frekvens av hjälpsökande till G. C. I:s sjukgymnastiska poliklinik. En förflyttning av G. C. I. från dess nuvarande centrala läge till norra Djurgården torde medföra, att polikliniken på grund av sitt mera avlägsna läge sannolikt blir ännu mindre besökt än för närvarande. I detta sammanhang bör dock såsom viktigare än det avlägsna läget framhållas, att en till G. C. I. förlagd sjukgymnastisk poliklinik, som sålunda utgör en isolerad sjukvårdsinrättning, utan samband med andra polikliniker, utan möjlighet till konsultation av andra polikliniker med anlåtande även av dessas specialkunskap och diagnostiska resurser, exempelvis för kontrollerande av en osäker diagnos, utan möjlighet till en så viktig sak som röntgenologisk specialundersökning, även för allmänheten måste te sig som något otidsenligt och olämpligt. *Allmänheten* vänder sig då tvivelsutan vid behov av sjukgymnastik och massagebehandling hellre till ett stort sjukhus, där ej blott sjukgymnastisk poliklinik finnes, utan även polikliniker för invärtes medicin, kirurgi, nervsjukdomar m. m., vilka bekvämt och utan tidsutdräkt möjliggöra konsultation av specialister inom snart sagt alla områden av medicinen, och där tillika möjlighet finnes att genom eventuellt upprepade röntgenundersökningar ej blott kontrollera en osäker diagnos utan även medels röntgen följa och i en del fall objektivt påvisa effekten av en utförd behandling. Av samma skäl torde också de inremitterande *läkarna* i fortsättningen mer och mer tendera till att skicka sina sjukgymnastik- och massagepatienter till ett sjukhus och icke till G. C. I.

Man behöver sålunda icke vara pessimist för att antaga, att G. C. I:s sjukgymnastiska poliklinik, som på grund av den ringa patientfrekvensen för närvarande erbjuder synnerligen dåliga utbildningsmöjligheter för den blivande sjukgymnasten, icke i detta avseende kommer att förbättras utan att i stället fara finnes för en försämring efter den planerade nybyggnaden. Utan tillgång på patienter är dock en sjukgymnastisk utbildning omöjlig, lärarna må vara än så goda, den teoretiska utbildningen respektive timplanen för den praktiska undervisningen än så tillfredsställande.

Kungl. Maj:ts förslag är emellertid till väsentlig del baserat på en sjukgymnastisk poliklinik inom G. C. I:s lokaler. Under 1:sta utbildningsåret, då enligt förslaget kurserna äro gemensamma för samtliga elever, anslås av 1927 års sakkunniga, till vilkas mening i denna punkt Kungl. Maj:ts proposition ansluter sig, ej mindre än 199 timmar till sådan undervisning, som i större eller mindre utsträckning kräver patienter. — Det förefaller, som om Kungl. Maj:ts förslag — därest nu riksdagen verkligen antager det samma — i enlighet med vad ovan anförts rörande de nuvarande och sannolikt än större framtida svårigheterna att erhålla patienter på en dylik till G. C. I. förlagd poliklinik skulle hava små utsikter att någonsin kunna bli annat än en bestämmelse på papperet, omöjlig att omsätta i praktiken.

I *kap. III* har departementschefen behandlat frågan om gymnastiska centralinstitutets omfattning vid en blivande omorganisation och därvid anfört följande:

»Vid ett planläggande av undervisningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet är det givetvis erforderligt att erhålla en så noggrann förhandsberäkning som möjligt av de behov, som institutet skall hava att tillgodose. Såväl 1924 som 1927 års sakkunniga hava också i detta hänseende verkställt utredningar.

1924 och 1927 års sakkunniga hava kommit till det resultatet, att vid institutet årligen böra såsom regel mottagas omkring 60 nya elever, varav omkring hälften manliga och hälften kvinnliga. Av de manliga har ungefär en tredjedel, d. v. s. vid pass ett tiotal om året, beräknats bliva sådana, som för tillgodoseende av krigsmaktens behov av högre gymnastiskt utbildade officerare kommenderas att genomgå gymnastiska centralinstitutet.

De sålunda framkomna siffrorna — som i det stora hela lämnats utan erinran i de över nyssberörda sakkunnigutlåtanden avgivna utlåtandena — synas mig vara väl avvägda, och jag vill därför uttala min anslutning till vad nämnda sakkunniga härutinnan föreslagit.

Det sålunda av de sakkunniga föreslagna och av mig nu godtagna elevantalet får givetvis icke betraktas såsom ett bestämt fixerande av avdelningarnas storlek; det avser allenast att giva en ungefärlig föreställning om den blivande anstaltens omfattning. I detta sammanhang vill jag — i likhet med 1927 års sakkunniga — betona nödvändigheten av att gymnastiska centralinstitutets direktion framdeles noggrant följer utvecklingen av tillgång och efterfrågan på gymnastiklärare och sjukgymnaster både inom och utom landet. Skulle det i något hänseende visa sig, att för endera av nämnda kategorier begränsning eller utvidgning av elevantalet är erforderlig, måste det anses åligga direktionen att själv vidtaga eller för Kungl. Maj:t föreslå därav betingade åtgärder.

Såsom av den utav 1929 års sakkunniga verkställda utredningen rörande behovet av sjukgymnaster torde framgå, bliver det antal, som, enligt vad nu föreslagits, skulle utbildas vid gymnastiska centralinstitutet, icke tillräckligt för landets behov. Härav följer, att man — vilket även förutsatts av både 1924, 1927 och 1929 års sakkunniga — jämväl för framtiden måste räkna med privata institut för denna utbildning. Det förtjänstfulla sätt, på vilket de av staten kontrollerade instituten, Arvedsons i Stockholm och sydsvenska gymnastikinstitutet i Lund, hittills omhänderhaft den dem anförtrodda sjukgymnastutbildningen, gör, att jag i här förevarande hänseende utan tvekan anser mig kunna följa de sakkunnigas förslag. Å andra sidan måste givetvis vissa förändringar i fråga om dessa privata institut bliva oundgängliga såsom en följd av de ändrade bestämmelser, som jag i det följande kommer att föreslå för utbildningen av sjukgymnaster — speciellt då de kvinnliga — vid gymnastiska centralinstitutet.»

Departementschefen har vidare under *kap. IV* till »behandling upptagit ett av 1924 års sakkunniga framlagt förslag om *inrättandet av kombinerade*

gymnastik- och ämneslärartjänster. Härom anför departementschefen bland annat:

»Det förslag, som 1924 års sakkunniga framlagt i fråga om införandet av kombinerade gymnastik- och ämneslärartjänster, har främst framsprungit ur önskemålet att bereda tillgång till väl kvalificerade lärarkrafter i gymnastik med lek och idrott jämväl vid sådana läroverk, där icke full sysselsättning i detta ämne kan beredas läraren, d. v. s. som regel vid de små läroverken.

Man kan icke bortse från att för dessa läroanstalter svårigheter under stundom uppstått, då det gällt att erhålla väl kvalificerad gymnastiklärare, och dessa svårigheter torde — såsom jämväl skolöverstyrelsen framhållit — sannolikt komma att ökas i och med genomförandet av 1927 års skolreform med dess bortskärande av läroverkens lägsta klass eller klasser.

Det av 1924 års sakkunniga framlagda förslaget har också från flera håll hälsats med tillfredsställelse, och särskilt har skolöverstyrelsens majoritet uttalat sig för detsamma.

Från andra håll har emellertid förslaget mötts av kraftiga gensagor. Man har framhållit den avsevärda försvagning i den blivande lärarens vetenskapliga utrustning, som en filosofisk ämbetsexamen, avlagd enligt de av 1924 års sakkunniga föreslagna bestämmelserna, skulle innebära på grund av det minskade antalet ämnen. Vidare hava framhållits vådorna av och svårigheterna i att den för lärarens hela framtida verksamhet så betydelsefulla provårsutbildningen till icke mindre än hälften skulle förläggas samtidigt med den både fysiskt och psykiskt ansträngande utbildningen på gymnastiska centralinstitutet. Härjämte har framhållits, att förslagets genomförande otvivelaktigt kommer att försvaga utsikterna för de många obefordrade extralärarna att erhålla ordinarie anställning. Slutligen har framhållits, att det nuvarande läget inom det högre skolväsendet manade till särskild varsamhet inför nya och vittutseende reformprojekt, i det att den nu pågående omorganisationen på detta område icke gjorde tidpunkten lämplig för genomförande av ett förslag med så ingripande verkningar i fråga om lärarkårens utbildnings- och anställningsförhållanden vid läroverken.

De nu anförda betänkligheterna hava synts mig tungt vägande, och jag anser mig därför icke kunna förorda vidtagandet av några åtgärder i den av 1924 års sakkunniga föreslagna riktningen, i varje fall icke innan andra möjligheter blivit undersökta.

Bland tänkbara lösningar för åstadkommande av en tillfredsställande ordning på här förevarande område har från flera håll pekats på möjligheten att upprätta för skolor å samma ort gemensamma övningslärartjänster.

Jag torde då få erinra, att åtskilliga framställningar ifråga om anställnings- och tjänstgöringsförhållandena för övningslärare för närvarande äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Alla de i dessa framställningar berörda frågorna äro enligt mitt förmenande av den art, att de om möjligt

böra lösas i ett sammanhang. Det torde knappast kunna anses lämpligt att nu vidtaga en isolerad lösning beträffande undervisningens anordnande i ett av övningsämnen, gymnastiken. Å andra sidan äro här förevarande spörsmål av så invecklad natur, att de icke kunna avgöras utan en föregående, uttömmande utredning — 1927 års sakkunniga hava i detta hänseende erinrat om sådana frågor som tillsättning, avlönings gäldande, rätt att räkna tjänstår för uppflyttning i högre lönegrad, rätt till pension o. s. v. Vid nu angivna förhållande finner jag det av 1924 års sakkunniga framlagda förslaget om inrättande av kombinerade gymnastik- och ämneslärartjänster icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd från min sida.»

I kap. V har departementschefen behandlat vissa frågor, som beröra *utbildningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet*, och därvid till en början anført:

»De i detta sammanhang av de sakkunniga avhandlade frågorna — om utbildningstidens längd, om inträdesfordringar, om enhetlighet och linjedelning, om undervisningsämnena, om examen samt om särskilda kurser — äro samtliga sådana, beträffande vilka Kungl. Maj:t äger att i administrativ väg meddela beslut. Då emellertid åtskilliga av dessa spörsmål varit föremål för ett livligt meningsutbyte och då vidare antalet behöfliga lärarkrafter och alltså kostnaderna för gymnastiska centralinstitutet i viss mån står i samband med undervisningens anordnande, har jag ansett mig böra lämna en redogörelse för de framkomna förslagen.

Jag har tidigare — i kap. II — framhållit, att jag för närvarande endast har för avsikt att för riksdagen framlägga ett förslag till en lösning i princip av gymnastiska centralinstitutets organisationsfråga. Det slutliga utarbetandet av stadgar o. s. v. skulle då äga rum under läsåret 1931/1932, varefter den nya organisationen skulle successivt kunna träda i kraft från och med höstterminen 1932. Jämväl med hänsyn härtill har jag icke ansett lämpligt att redan nu taga slutlig ståndpunkt till de frågor, som jag kommer att beröra i detta kapitel, utan har jag endast velat angiva vissa riktlinjer, efter vilka enligt min uppfattning det blivande arbetet med stadgar o. s. v. bör bedrivas, därest mitt förslag till en principiell lösning av institutets organisation vinner riksdagens bifall.»

Beträffande *utbildningstidens längd* har departementschefen anført bland annat:

»För manliga elever äro vid gymnastiska centralinstitutet för närvarande anordnade tre särskilda kurser, en var upptagande ett läsår och bildande ett sammanhängande helt sålunda, att för inträde i den andra kursen, den s. k. gymnastiklärarkursen, kräves genomgång av den första kursen, instruktörskursen, och för tillträde till den tredje kursen, sjukgymnastkursen, fordras genomgången gymnastiklärarkurs. Studietiden är således för de manliga elever, som fullständigt genomgå institutet, treårig. Härvid är dock

att märka, att förvärvandet av behörighet till gymnastiklärarbefattning icke tager i anspråk hela den treåriga utbildningstiden; härför erfordras allenast att hava genomgått gymnastiklärarkursen, således en tvåårig utbildning. Det tredje utbildningsåret är i huvudsak avsett att giva en speciell fackutbildning, nämligen för sjukgymnastyrket.

De kvinnliga elevernas utbildning är organiserad på annat sätt än de manligas. För dem är utbildningen över hela linjen tvåårig, oavsett om de ämna förvärva kompetens som lärarinnor i gymnastik eller som sjukgymnaster, och någon skillnad i utbildningshänseende för behörighet till gymnastiklärarinnetjänst göres icke mellan lägre och högre undervisningsanstalter. Den tvååriga kursen är gemensam för samtliga kvinnliga elever utan hänsyn till utbildningsmålet; genomgången sådan kurs medför behörighet till gymnastiklärarinnebefattning vid offentliga kvinnliga läroanstalter samt till legitimation som sjukgymnast.

Utbildningstiden för manliga gymnastiklärare är för närvarande tvåårig (endast för gymnastiklärare vid folkskoleseminarierna föreskrives treårig utbildningstid). För kvinnlig gymnastiklärare är utbildningstiden tvåårig. För manlig sjukgymnast är utbildningstiden treårig, varvid emellertid är att märka, att den egentliga utbildningen i sjukgymnastik meddelas under ett läsår, det tredje, sedan vederbörande först avlagt gymnastiklärarexamen. För kvinnlig sjukgymnast är utbildningstiden tvåårig.

1924 års sakkunniga föreslogo för samtliga elever vid gymnastiska centralinstitutet en tvåårig utbildningstid. Häremot restes från gymnasthall starka invändningar; särskilt framhölls, att den moderna tidens krav särskilt på gymnastiklärare vore så stora, att en tillfredsställande utbildning ej kunde ernås inom den föreslagna tiden.

1927 års sakkunniga ansågo sig såsom regel kunna godtaga den av 1924 års sakkunniga föreslagna tvååriga utbildningstiden. De ansågo emellertid, att för gymnastiklärarbefattningar vid vissa högre läroanstalter en treårig utbildningstid vore oundgängligen nödvändig.

De skäl, som från åtskilliga håll, främst gymnasthall, anförts för en förlängd utbildningstid, äro enligt mitt förmenande beaktansvärda. När jag trots detta anser mig böra stanna vid att för närvarande förorda en tvåårig utbildningstid, sker detta av i huvudsak följande grunder.

Den svenska gymnastiklärarkåren har redan med sin nuvarande utbildning visat sig kunna uträtta ett synnerligen gott arbete. Det är min förhoppning, att med den organisation, gymnastiska centralinstitutet vid ett bifall till mitt förslag skulle erhålla, denna utbildning kommer att bliva icke oväsentligt utökad och fördjupad. Redan med de — för vissa elever — i någon mån höjda inträdesfordringar, som jag i det följande har för avsikt att föreslå, torde möjlighet förefinnas att inom samma tid erhålla ett bättre resultat än tidigare. För de manliga eleverna erhålles genom den omläggning av den nuvarande timplanen, som föreslagits av 1927

års sakkunniga, ett betydligt ökat timantal för de ämnen, som närmast höra samman med själva gymnastiklärar-, respektive sjukgymnastutbildningen. De kvinnliga eleverna hava hittills under sin tvååriga kurs skolat utbildas såväl till gymnastiklärarinnor som till sjukgymnaster. Enligt det nu framlagda förslaget skulle de under samma tid erhålla utbildning endast för ett av dessa yrken, vilket givetvis måste innebära en avsevärd utökning. Härtill kommer vidare, att enligt det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget, till vilket jag givit min anslutning, tillfälle till komplettering genom fortsatta studier under ett tredje år för erhållande av fullständig gymnastikdirektörsutbildning kommer att beredas elev vid institutet, som redan avlagt vederbörlig gymnastiklärar-, respektive sjukgymnastexamen. Under detta tredje år kan, som jag redan omnämnt, elev, som utbildats till sjukgymnast, erhålla utbildning som friskgymnast och vice versa. Sålunda förvärvad fullständig gymnastutbildning kommer självfallet att tillgodoräknas vederbörande vid ansökan till tjänst, och man torde under dylika förhållanden kunna förvänta, att möjligheterna till en sådan fullständig utbildning under ytterligare ett år skola i avsevärd utsträckning begagnas, något som också av skolöverstyrelsen framhållits. Härigenom skulle vidare praktisk erfarenhet kunna vinnas rörande behovet och lämpligheten av en sådan förstärkt utbildning, vilket jag finner vara oundgängligen nödvändigt, innan man tager ett så allvarligt steg som ett beslut om en förlängning av den obligatoriska utbildningstiden med ett helt år.

1927 års sakkunniga hava såsom ett av de viktigaste skälen för den treåriga obligatoriska utbildningen för erhållande av kompetens till gymnastiklärarbefattningar vid vissa läroanstalter framhållit den sjukgymnastiska behandling, som enligt 1928 års undervisningsplaner för de allmänna läroverken där skall meddelas vissa lärjungar. Såsom jag redan i annat sammanhang haft anledning att erinra, hava undervisningsplanerna i denna del ännu ej erhållit giltighet, men Kungl. Maj:t har under punkt 172 av 1931 års åttonde huvudtitel föreslagit riksdagen att för budgetåret 1931/1932 anvisa medel för anställande av försök med dylik behandling. Men innan någon som helst erfarenhet i detta hänseende föreligger finner jag mig icke kunna förorda någon generell förlängning av utbildningstiden. Härtill kommer, att jämväl de gymnastiklärare, som endast erhållit tvåårig utbildning, genom det för frisk- och sjukgymnaster gemensamma första utbildningsåret komma att erhålla en grundläggande utbildning jämväl i sådan behandling, varom här är fråga.»

I fråga om *inträdesfordringarna* erinras i statsrådsprotokollet att de nuvarande fordringarna för inträde såsom elev vid gymnastiska centralinstitutet äro till sitt innehåll väsentligt olika, alltefter som vederbörande tillhör någon av de tre huvudgrupper av lärjungar, som vid institutet erhålla utbildning, d. v. s. militära elever, manliga civila elever och kvinnliga

elever. Såsom *allmänna* behörighetsvillkor gälla dock för alla inträdessökande, att de skola hava en frisk och stark kropp samt goda anlag för gymnastisk verksamhet, ävensom att de icke få hava uppnått trettio års ålder. I sistnämnda hänseende må dock göras undantag för läkare.

Vad de militära eleverna angår, bliva de genom generalorder kommenderade till institutet. Härvid gäller, att från armén såväl officerare som underofficerare kunna bliva föremål för sådan kommendering, varemot från marinen allenast officerare kunna i kommandoväg vinna inträde vid institutet.

För civil man gäller, att han för att kunna antagas såsom elev skall hava undergått sådan prövning, som berättigar till inträde vid universitet, med andra ord hava avlagt studentexamen. Vad åter beträffar de kvinnliga eleverna, äro de särskilda inträdesfordringarna, såsom förut nämnts, motsvarande inträdesfordringarna vid högre lärarinneseminariet, d. v. s. i allmänhet godkänt avgångsbetyg från åttaklassigt flickläroverk med s. k. normalskolekompetens.

1924 års sakkunniga föreslå, att såsom villkor för civila elevers inträde vid gymnastiska centralinstitutet skulle efter omorganisationen gälla, att sökande a) avlagt svensk studentexamen eller folkskollärorexamen, b) vid början av det kalenderår, då inträde sökes, hava fyllt nitton men ej överskridit tjugunio års ålder samt c) styrkt sig äga en frisk och stark kropp och besitta goda anlag för gymnastisk verksamhet. De under b) och c) angivna villkoren skulle gälla även militära elever. Av militärer skulle endast officerare hädanefter mottagas. De civila eleverna skulle erhålla inträde i mån av utrymme och efter ansökan; de militära eleverna skulle i kommandoväg sändas såsom elever till institutet. Dispensrätt med avseende å inträdesfordringarna skulle tillkomma institutets direktion i vad anginge inträdesålder; i övrigt skulle på Kungl. Maj:t ankomma att medgiva undantag från ifrågasvarande stadganden.

1927 års sakkunniga anförde för sin del, att de i likhet med 1924 års sakkunniga funne sig böra förorda, att inträdesfordringarna gjordes lika för manliga och kvinnliga elever och att såsom allmän regel för institutets civila elever uppställdes avlagd godkänd svensk studentexamen. Med hänsyn till dels de fordringar, som från gymnastiska centralinstitutets sida måste uppställas i fråga om förkunskaper hos de studerande, dels ock till den ökade linjedelning å gymnasiet, som bleve en följd av den nya stadgan för rikets allmänna läroverk, ansågo de sakkunniga sig emellertid böra uppställa krav på kvaliteten av den studentexamen, som skulle berättiga till inträde vid gymnastiska centralinstitutet. I sådant hänseende ansågo de sig böra föreslå, att i studentexamen eller efterföljande komplettering skulle hava erhållits

dels i ämnena matematik, fysik och biologi minst betyget godkänd å latinlinjen,

dels i ämnet kemi minst betyget godkänd å reallinjen.

För egen del har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

»Det är egentligen tre spörsmål, som under den förda diskussionen kommit att träda i förgrunden, nämligen *dels* det från flera håll uppställda kravet på studentexamen, ja, till och med en kvalificerad sådan, såsom inträdesfordran för samtliga elever, både manliga och kvinnliga, *dels* önskemålet om bibehållandet av s. k. normalskolekompetens såsom inträdesfordran för kvinnliga elever, *dels ock* önskemålet, att folkskollärorexamen skulle berättiga till inträde vid gymnastiska centralinstitutet.

När det för mig gällt att taga ståndpunkt till här förevarande spörsmål, hava följande synpunkter måst upptagas till bedömande. Å ena sidan gäller det att hålla inträdesfordringarna så pass höga, att undervisningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet verkligen kan hållas på en önskvärd nivå och lämna erforderliga resultat inom den relativt begränsade tid, som står till buds. Å andra sidan få ej inträdesfordringarna ställas högre än nödvändigt, för att ej utbildningen onödigtvis skall fördyras. I detta hänseende har särskilt uppmärksamheten fästs på vådorna av ett fördyrande av sjukgymnastutbildningen, vilket kunde befaras medföra ökade kostnader för sjukgymnastisk vård. Slutligen har det för mig stått som ett önskemål att i görligaste mån undvika att i större omfattning rubba de inträdesfordringar för manliga och kvinnliga elever, som hittills förefunnits vid gymnastiska centralinstitutet. De nu gällande inträdesfordringarna hava, såvitt erfarenheten utvisat, varit ägnade att tillföra gymnastiska centralinstitutet ett gott och för sin blivande verksamhet lämpat elevmaterial.

I fråga om de civila manliga eleverna har studentexamen — såsom ju var att vänta — varit regel, om än dispenser härifrån understundom meddelats. Beträffande de kvinnliga eleverna har antalet inträdessökande med studentexamen visserligen kraftigt ökats under senare år men uppgår ännu ej till en tredjedel av de inträdessökande.

Vid en granskning av de framkomna förslagen har jag funnit mig böra för närvarande — och till dess att större erfarenhet hunnit vinnas — ifrågasätta ett upptagande av det av överstyrelsen framförda kravet på minst vitsordet godkänd i studentexamen eller efterprovning enligt sedvanliga bestämmelser till denna examen — latin- eller reallinje — i vart och ett av ämnena fysik, kemi samt biologi med hälsolära, ävensom kunskaper i matematik, motsvarande godkänt vitsord i detta ämne vid flyttning till näst högsta ringen.

Vad de civila manliga eleverna beträffar, saknar jag anledning att — med de undantag till vilka jag omedelbart återkommer — ifrågasätta någon ändring av nu gällande bestämmelser angående fordran på avlagd studentexamen såsom ett krav, vilket bör i regel uppställas i fråga om inträde vid gymnastiska centralinstitutet, dock med iakttagande av en såsom jag nyss antytt kvalificerad sådan examen.

För att tillgodose kraven på allmänbildning, språkkunskaper o. s. v. har

hittills för de kvinnliga eleverna s. k. normalskolekompetens ansetts tillräcklig. Jag har icke funnit mig övertygad om nödvändigheten att för närvarande frångå denna bestämmelse — som dock visat sig kunna leda till ett tillfredsställande resultat — i annan mån än att jag ifrågasätter väsentligt ökade kunskapsfordringar i vissa naturvetenskapliga ämnen.

I fråga om önskemålet att uppställa avlagd folkskolläroexamen såsom berättigande till inträde vid gymnastiska centralinstitutet finner jag skal tala för en åtgärd i detta syfte, och har jag för avsikt att ytterligare överväga frågan härom. Vidare synes det mig önskvärt, att möjligheter hållas öppna att genom ett väl avvägt dispensförfarande tillförsäkra gymnastiska centralinstitutet sådana elever, som — utan att helt uppfylla de uppställda kunskapsfordringarna — visa en synnerlig håg och fallenhet för gymnastiklärar- eller sjukgymnastyrket. Jag vill vidare erinra om, att en viss minimiålder givetvis bör uppställas såsom fordran på inträde vid institutet.

De militära eleverna vid gymnastiska centralinstitutet skulle vid ett bifall till det av mig framlagda förslaget uttagas i kommandoväg. Då det — såsom jämväl 1927 års sakkunniga framhållit — skall ankomma på de militära myndigheterna att efter försvarsväsendets behov verkställa dessa kommanderingar, beröras här förevarande elever icke av frågan om inträdesfordringarna.

1927 års sakkunniga hava vid framläggandet av sitt förslag om inträdesfordringar utgått från att jämväl de privata legitimerade gymnastikinstituten skulle åläggas att i detta hänseende ställa sig till efterrättelse samma föreskrifter som föreslogos skola gälla för gymnastiska centralinstitutet. Till denna de sakkunnigas uppfattning vill jag i princip uttala min anslutning.»

I motionen I: 225 har beträffande inträdesfordringarna anförts följande:

I det förslag till omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, som av Kungl. Maj:t framlagts i propositionen nr 133, har i princip bibehållits den nuvarande olikställigheten mellan män och kvinnor i fordringarna för inträde.

Vid de tidigare utredningarna har denna för verksamheten vid institutet grundläggande fråga varit föremål för åtskillig uppmärksamhet. Såväl 1924 som 1927 års sakkunnigförslag hava hävdad den ståndpunkten, att enhetliga inträdesfordringar böra föreskrivas, och därvid för båda kategorierna påkallat studentexamen. Denna uppfattning har jämväl vunnit stöd av skolöverstyrelsen samt lärarkollegiet vid och direktionen över gymnastiska centralinstitutet.

Efter mitt sätt att se måste det med den föreslagna anordningen av utbildningen vid centralinstitutet vara förbundet med olösliga svårigheter, om elever, vilka åtnjuta gemensam undervisning, besitta väsentligen olika kunskapsförutsättningar. Då det därjämte måste vara principiellt oriktigt att av manliga elever kräva högre kvalifikationer än av de kvinnliga och alldeles otänkbart att för de senare fastslå en kompetens, som i hela riket icke kan förvärfvas vid mer än en statlig och ett fåtal kommunala offentliga läroanstalter, synes det mig nödvändigt att i nu berörda avseende fast-

slå en annan ordning. Önskar man härvid icke anlita den utvägen, som under nu rådande förhållanden torde få anses vara både den närmast till hands liggande och den mest rationella, att för *samtliga* elever föreskriva studentexamen såsom inträdesfordran, kan enhetligheten vinnas därigenom, att för inträde vid institutet uppställs krav på avlagd realexamen kompletterad med vitsord enligt fordringarna för studentexamen i ämnena fysik, kemi samt biologi och hälsolära, ävensom kunskaper i matematik, motsvarande godkänt vitsord i detta ämne vid flyttning till gymnasiets näst högsta ring.

Under alla omständigheter synes det mig oeftergivligt, att grundsatsen lika inträdesvillkor för man som för kvinna upprätthålles beträffande de elever, som skola utbildas till gymnastiklärare vid skilda läroanstalter. Vid ett rättvist avvägt lönesystem kan det icke försvaras att i detta avseende bibehålla en olikställighet, som icke kan motiveras ur sakliga synpunkter och som skulle kunna i sina konsekvenser leda till förfång för sådana kvinnliga elever — flertalet — som förvärvat enahanda förutbildning med de manliga.

☞ Såväl 1924 som 1927 års sakkunniga hava framlagt utförligt motiverade förslag till *undervisningsplaner*.

Beträffande dessa förslag hava 1924 års sakkunniga gjort följande av 1927 års sakkunniga biträdda uttalande:

Då de sakkunniga i det föregående för de olika ämnena angivit vissa timantal, hava de icke tänkt sig dessa såsom på något sätt definitiva; givetvis kunde det vid uppgörande av institutets blivande arbetsordning visa sig nödigt att härutinnan göra jämkningar. Vad de sakkunniga velat med de av dem angivna timantalen klargöra, hade varit *de särskilda ämnenas ställning i förhållande till varandra* enligt de sakkunnigas förslag, alltså själva proportionerna mellan de olika ämnena.

Det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget till undervisningsplan utmynnar i omstående timplan, som uppgjorts under förutsättning av ett läsår, omfattande 37 effektiva arbetsveckor:

Departementschefen har i detta ärende anfört:

»Det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget till undervisnings- och timplan m. m. har av dem uppgjorts i anslutning till den av dem förordade organisationen av gymnastiska centralinstitutet. De hava dock härvid framhållit, att deras förslag icke gjorde anspråk på att på något sätt vara definitivt, utan att det vid uppgörande av institutets blivande arbetsordning kunde visa sig nödvändigt att härutinnan göra jämkningar.

Det kan enligt mitt förmenande varken vara lämpligt eller möjligt att redan nu angiva någon definitiv ståndpunkt till här förevarande fråga. Då, såsom jag tidigare framhållit, den nu föreslagna omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet icke skall taga sin början förrän från och med budgetåret 1932/1933, torde, sedan riksdagen fattat beslut i principfrågan, spørsmålet om undervisnings- och timplan böra upptagas till förnyad prövning, sedan centralinstitutets lärarkollegium och direktion yttrat sig i ämnet.

Timplan.

Ä m n e n	1:sta året		2:dra året			
	antal timmar	sjukgymnastlinjen		friskgymnastlinjen		
		antal timmar	summa timmar	antal timmar	summa timmar	
Kroppsövningarnas fysiologi . .	100	20	120	60	160	
Anatomi	140	50	190	10	150	
Hälsolära	—	30	30	30	30	
Friskgymnastik (teori)	111	—	111	126 ¹⁾	237	
Friskgymnastik (praktik)	204	111	315	186	390	
Undervisningsövningar i friskgymnastik	222 ²⁾	—	222	222 ³⁾	444	
Lek och idrott (teori, praktik och undervisningsövningar) .	111	74	185	539 ⁴⁾	650	
Sjukdomslära	45 ⁵⁾	74	119	—	45	
Sjukgymnastik med fysikalisk behandling:						
a) allmän teori av läkare . .	10	20	30	—	10	
b) teknik och speciell teori av sjukgymnast	111	111	222	—	111	
c) poliklinik- och kliniktjänstgöring	66	592 ²⁾	658	—	66	
d) demonstration av patienter	22	111	133	—	22	
Psykologi och pedagogik	—	60	60	60	60	
Summa timmar	1,142	1,253	2,395	1,233	2,375	

¹⁾ däri ingår 37 timmars speciella instruktionsövningar.

²⁾ » » gymnastik för hållningsdeformiteter.

³⁾ » » röstbehandling

⁴⁾ » » 50 timmars fäktning för de manliga eleverna samt rytmik för de kvinnliga.

⁵⁾ » » 8 timmars förbandslära.

Emellertid anser jag mig redan på frågans nuvarande ståndpunkt kunna giva uttryck åt den uppfattningen, att det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget i det stora hela synes vara av den beskaffenhet, att det med fördel kan tjäna som underlag för det fortsatta arbetet med undervisnings- och timplan.

Vid detta arbete böra givetvis i all synnerhet sådana frågor beaktas, som varit föremål för prövning i de över 1927 års sakkunnigförslag avgivna yttrandena eller hava närmare sammanhang med de avvikelser, jag funnit mig böra förorda från sagda förslag.

Vad då till en början beträffar det första, för alla elever gemensamma undervisningsåret faller genast i ögonen, att under detsamma antalet undervisningstimmar med ungefär ett hundratal understiger det för andra året föreslagna. Här synes föreligga en möjlighet att inom ramen av en som skäligen ansedd arbetstid något utöka undervisningen. Denna utökning torde enligt mitt förmenande böra åtminstone till en övervägande del komma till-

godo de till sjukgymnastiken närmast hänförliga ämnena. Detta finner jag vara särskilt betydelsefullt, så länge icke ett genomgående av sjukgymnastlinjen kan uppställas som kompetensvillkor för alla gymnastiklärarbefattningar.

Vidare har på sjukgymnastlinjen beräknats för friskgymnastikens praktik ett timantal av 111 (d. v. s. 3 veckotimmar) samt för lek och idrott 74 timmar (d. v. s. 2 veckotimmar) eller inalles 185 timmar (d. v. s. 5 veckotimmar). Då här förevarande undervisning endast avser att bereda eleverna motionsgymnastik m. m., torde här en minskning av det sammanlagda timantalet vara möjlig att åstadkomma. Detta är så mycket mera erforderligt, som en utökning av de rent sjukgymnastiska ämnena på denna linje torde vara välbehövlig.

Särskilt är detta förhållandet med den tid, som bör stå till buds för elevernas kliniska och polikliniska tjänstgöring. Denna del av undervisningen har av samtliga sakkunniga framhållits såsom oundgängligen nödvändig för de blivande sjukgymnasterna. Gymnastiska centralinstitutets direktion har redan tidigare inlett samarbete med ett sjukhus i Stockholm (Sabbatsberg) i här förevarande avseende, och denna utbildning har nu nått en ganska beaktansvärd omfattning.

Jag har under hand inhämtat vissa upplysningar rörande denna utbildning under läsåret 1929/1930, för vilka jag vill redogöra.

Under sagda tid behandlades vid gymnastiska centralinstitutet 853 patienter och vid Sabbatsbergs sjukhus 184 patienter. Utbildningen vid Sabbatsbergs sjukhus omfattar endast äldre kvinnliga kursens elever. Den äger rum varje söckendag kl. 9—10 i omgångar om sex elever; varje elev får således omkring 36 timmars utbildning. Utbildningen ledes av två vid sjukhuset anställda kvinnliga gymnaster, som härför från centralinstitutet åtnjuta en avlöning av 300 kronor per år vardera. Institutet har intet som helst inflytande å arten av undervisningen. Utbildningen äger rum i sjukhusets gymnastikavdelning, där patienterna från salarna infinna sig eller bäras ned. Något arbete å sal förekommer ej.

Ett utökande och fördjupande av den på detta sätt påbegynta utbildningen vid sjukhus är enligt mitt förmenande ett oeftergivligt villkor för att sjukgymnastutbildningen vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet skall kunna giva avsett resultat. Enligt vad jag erfarit, har gymnastiska centralinstitutets direktion också inlett förhandlingar i detta syfte, och det är att hoppas, att dessa förhandlingar skola kunna föras till ett önskvärt slut före ingången av budgetåret 1932/1933.

Det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget om en betydlig minskning av fäktundervisningen för de manliga eleverna har från åtskilliga håll mötts med gensagor. Jag finner emellertid förslaget, i vart fall i vad det avser de civila eleverna, motiverat och ägnat att läggas till grund för den blivande undervisningsplanen.

I här förevarande sammanhang hava 1927 års sakkunniga upptagit frågan om meddelande under ett tredje utbildningsår av en fördjupad teoretisk utbildning. Detta förslag finner jag kunna bliva av stor betydelse för hela den svenska gymnastikens framtida utveckling. Å andra sidan torde redan nu böra framhållas, att man här rör sig på ett nytt och alldeles oprövat område, där det gäller att gå fram med varsamhet. Med hänsyn härtill torde det för närvarande vara för tidigt att taga slutlig ståndpunkt till detta förslag, men finner jag det erforderligt att man vid det kommande arbetet med stadga och undervisningsplan m. m. håller fast vid detta uppslag.»

Härefter har departementschefen i *kap. VI* behandlat frågan om *lärarkrafter* vid det omorganiserade gymnastiska centralinstitutet och därvid till en början framhållit följande:

»Gällande stat för gymnastiska centralinstitutet upptager följande ordinarie lärarbefattningar, nämligen 3 överlärare i lönegraden B 28, 4 lärare i lönegraden B 21 och 2 lärarinnor i lönegraden B 18. En betydande del av undervisningen bestrides vidare av extra lärare; av den i staten för centralinstitutet ingående anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare å 20,400 kronor är ett belopp av 16,700 kronor avsett till arvoden åt extra lärare. I detta sammanhang torde vidare böra framhållas, att under senare år centralinstitutets ordinarie lärarbefattningar vid skeende avgång icke erhållit nya ordinarie innehavare utan uppehållits på förordnande, detta för att ej försvara övergången till en ny organisation. Av nyssnämnda ordinarie tjänster hava för närvarande endast 1 överlärartjänst, 2 lärartjänster och de 2 lärarinnetjänsterna ordinarie innehavare. Härtill kommer, att innehavarna av de båda ordinarie lärartjänsterna för närvarande på förordnande uppehålla de båda vakanssatta överlärartjänsterna, vadan sålunda endast 1 överlärartjänst och 2 lärarinnetjänster nu uppehållas av de ordinarie innehavarna.

Vid en omorganisation av gymnastiska centralinstitutet träder givetvis frågan om antalet behöfliga lärarkrafter samt dessas anställnings- och avlöningsförhållanden starkt i förgrunden.

Både 1924 och 1927 års sakkunniga hava i sina betänkanden ingående behandlat hithörande frågor, och jämväl i de över betänkandena avgivna yttrandena hava de ytterligare dryftats.

Av flera skäl finner jag det omöjligt att redan nu fatta en definitiv ståndpunkt till här förevarande frågor. Det behöfliga antalet lärarkrafter är ju närmast beroende av den fördelning av undervisningen, som kan bliva beslutad. Först sedan vederbörliga undervisningsplaner blivit i anslutning till den av mig förordade omorganisationen uppgjorda, torde det nämligen bliva möjligt helt överblicka, i vilken utsträckning lärare i de olika ämnena erfordras och i vilken omfattning desamma böra anställas såsom ordinarie befattningshavare eller såsom extra lärare. I fråga om avlöningsförhållan-

dena vill jag erinra om, att frågan om allmän löneroglering för befattningshavare i statens tjänst icke kommer att föreläggas 1931 års riksdag, vadan jag vid mina beräkningar utgår från nu gällande lönesystem.

Å andra sidan är det oeftergivligt att redan nu söka erhålla en föreställning om de ungefärliga kostnader, som skulle följa av ett bifall till det utav mig förordade förslaget. Dessa kostnader kunna naturligtvis endast beräknas approximativt, och jag vill här med eftertryck betona, att jag, när jag i det stora hela ansluter mig till de av 1927 års sakkunniga framlagda kostnadskalkyler, detta endast avser att få en utgångspunkt för beräkningarna och ingalunda innebär något ståndpunktstagande till de av de sakkunniga föreslagna antalet lärartjänster eller deras placering i lönegrader.

Till frågan om kostnadsberäkningarna återkommer jag i följande kapitel. Här vill jag nu behandla frågan om lärarkrafter, närmast de av konstant eller ordinarie natur.»

1924 års sakkunniga hava å sid. 94 i sitt betänkande lämnat en sammanfattande översikt över sitt förslag i här förevarande hänseende, enligt vilket institutets lärarpersonal skulle komma att bestå av följande befattningshavare:

1 rektor, tillika överinspektör för gymnastikundervisningen i landets offentliga läroanstalter samt skolöverstyrelsens sakkunniga rådgivare i frågor rörande undervisningen i fysisk fostran.

I *fysiologi*: 1 professor i kroppsövningarnas fysiologi och hygien.

1 biträdande lärare, tillika lärare i *anatomi*.

I *allmän gymnastik*: 1 överlärare, 2 manliga lärare och 2 kvinnliga lärare.

I *idrott och lek*: 1 överlärare, 1 lärare i idrott och lek och 1 lärare i militär gymnastik och idrott.

I *medicinsk gymnastik*: 1 överlärare, 1 manlig lärare, 2 kvinnliga lärare, 1 läkare med uppgift att vara föreståndare för den medicinskt-gymnastiska avdelningen vid Sabbatsbergs sjukhus, 1 assistentläkare och 1 extra ordinarie lärarinna.

Nu angivna personal utgjorde vad som erfordrades för tillgodoseende av institutets så att säga ordinarie behov av lärarkrafter. Härutöver kunde det bliva behövt att för undervisning i ämnen, vilka låge utom de stora huvudämnena, såsom i pedagogik, röstbehandling m. m., anlita tillfälliga arbetskrafter för kortare tider.

1927 års sakkunniga hava å sid. 300 i sitt betänkande sammanfattat sitt förslag i fråga om ordinarie lärarkrafter vid gymnastiska centralinstitutet på följande sätt:

1 professor i kroppsövningarnas fysiologi,

1 lärare i anatomi och medicin,

1 lärare i ortopedi,

2 manliga lärare i friskgymnastik,

1 manlig lärare i friskgymnastik med undervisningsskyldighet tillika i lek och idrott,

2 manliga lärare i lek och idrott,
 2 kvinnliga lärare i friskgymnastik,
 1 kvinnlig lärare i friskgymnastik med undervisningsskyldighet tillika i lek och idrott,
 1 kvinnlig lärare i lek och idrott,
 1 manlig lärare i sjukgymnastik med fysikalisk behandling,
 2 kvinnliga lärare i sjukgymnastik med fysikalisk behandling.
 Härtill komma så extra lärarkrafter i erforderlig utsträckning i enlighet med vad i betänkandet angivits.

De betydelsefullaste avvikelserna från det tidigare förslaget i här förevarande avseende avse dels uppehållandet av rektorsbefattningen, dels överläroberbefattningarna.

Departementschefen har anslutit sig till det av 1924 års sakkunniga framlagda förslaget om en rektorsbefattning; därjämte har han ställt sig betänksam mot att helt slopa överläroberinstitutionen. Departementschefen har slutligen lämnat följande sammanfattning:

»Antalet lärober- och därmed jämförliga befattningar på ordinarie stat skulle i anslutning till vad jag anförde — därest i övrigt de av 1927 års sakkunniga gjorda beräkningarna, på vilka jag här icke haft anledning att närmare ingå, läggas till grund för ett förslag i ämnet — beräknas på följande sätt:

1 rektor,
 1 (medicinskt utbildad) lärober i kroppsövningarnas fysiologi och hygien,
 1 (» ») lärober i anatomi och medicin,
 1 (» ») lärober i ortopedi,
 2 manliga lärober i friskgymnastik,
 1 manlig lärober i friskgymnastik med undervisningsskyldighet tillika i lek och idrott,
 2 manliga lärober i lek och idrott,
 2 kvinnliga lärober i friskgymnastik,
 1 kvinnlig lärober i friskgymnastik med undervisningsskyldighet tillika i lek och idrott,
 1 kvinnlig lärober i lek och idrott,
 1 manlig lärober i sjukgymnastik med fysikalisk behandling,
 2 kvinnliga lärober i sjukgymnastik med fysikalisk behandling.

Härtill komma så extra läroberkrafter i erforderlig utsträckning, varjämte är att märka, att tre av de ordinarie läroberna skulle kunna förordnas såsom överlärober.»

I kap. VII har departementschefen behandlat frågan om *anslagsbehov* för gymnastiska centralinstitutet efter en genomförd omorganisation och därvid till en början erinrat, att gällande den 28 maj 1926 fastställda stat för gymnastiska centralinstitutet upptager följande anslag:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag kronor 82,300: —

Anm.: Till institutets föreståndare utgår arvode med 1,200 kronor.

Vikariatsersättningar, förslagsanslag » 1,300: —

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. . . » 20,400: —

Till stipendier åt elever » 2,000: —

Summa förslagsanslag kronor 106,000: —

Materiel m. m., reservationsanslag » 13,000: —

Härjämte har i riksstaten för budgetåret 1930/1931, i likhet med flera föregående år, anvisats ett anslag till extra personal vid institutet m. m., vilket anslag för innevarande budgetår utgår med belopp av 7,410 kronor och enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1930 fördelats på följande sätt:

till extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstitutet högst kronor 2,040: —

» fortsatt uppehållande under budgetåret 1930/1931 av undervisning jämte läkarvård vid en med nämnda institut förenad kvinnlig poliklinik . . . » » 1,200: —

» anordnande vid institutet av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer » » 1,000: —

» avlönanande av en eldare vid institutet » » 970: —

» undervisning i idrott vid institutet » » 2,200: —

Efter en redogörelse för de av 1924 och 1927 års sakkunniga framlagda förslagen till stater för centralinstitutet anför härefter departementschefen:

» När jag nu går att yttra mig om ett preliminärt förslag till stat för gymnastiska centralinstitutet efter dettas omorganisation, vill jag än en gång understryka, att detta förslag ej avser att vara definitivt utan endast avser att giva en ungefärlig bild av de kostnader, som ett bifall till mitt förslag skulle medföra. Såväl lärarlöner som övriga anslag måste givetvis underkastas granskning, innan ett slutgiltigt förslag framlägges för riksdagens prövning.

Utan att sålunda för närvarande taga slutlig ståndpunkt till frågan om de ordinarie lärarnas placering i lönegrad — varutinnan såväl 1924 som 1927 års sakkunniga föreslagit lönegraden B 26, under det att statskontoret ansett en placering i lönegraden B 24 vara tillräcklig — anser jag mig i de här föreliggande preliminära beräkningarna icke böra räkna med högre lönegradsplacering än den sålunda av statskontoret föreslagna, även om densamma vid den slutliga omprövningen kan finnas för låg i betraktande av att det här gäller lärarbefattningarna vid en högre utbildningsanstalt, för vilken det är av största vikt att förvärva särskilt goda lärarkrafter.

De av mig i föregående kapitel antydda avvikelserna från det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget föranleda också vissa förändringar i kostnadsberäkningarna.

Det av mig förordade inrättandet av en särskild rektorsbefattning medför en viss kostnadsökning.

Detsamma blir förhållandet genom mitt förslag att i viss mån bibehålla överlärarbefattningarna i form av arvoden till vissa lärare. Beträffande storleken av dessa arvoden vill jag framhålla följande. För närvarande äro överlärarbefattningarna vid gymnastiska centralinstitutet placerade i lönegraden B 28. Avlöningen i högsta löneklassen inom denna lönegrad uppgår till 10,980 kronor, under det att avlöningen i motsvarande löneklass i lönegraderna B 26 och B 24 utgör respektive 10,020 kronor och 9,060 kronor. Skillnaden mellan de nu angivna lönebeloppen utgör alltså 960 kronor, respektive 1,920 kronor. Med utgångspunkt härifrån finner jag mig då förslagsvis kunna beräkna överlärararvodena — vilka, enligt vad jag tidigare framhållit, skulle vara två, under vissa omständigheter tre — till 1,500 kronor vardera.

Med hänsyn till den mindre omfattning, som jag ansett undervisningen i kroppsövningarnas fysiologi åtminstone till en början böra erhålla, torde medel för den av de sakkunniga föreslagne assistenten vid fysiologiska laboratoriet icke nu behöva beräknas.

I övrigt har jag icke nu ansett mig böra ingå på en granskning av de utav de sakkunniga föreslagna befattningarna eller de för dem beräknade arvodena; härmed torde, såsom tidigare vid flera tillfällen framhållits, få anstå tills frågan om lönereglering för befattningshavare vid gymnastiska centralinstitutet kommer att upptagas.

Under hänvisning till vad förut anförts vill jag sålunda lämna följande beräkning av de olika utgiftsposterna i den blivande staten för gymnastiska centralinstitutet.

Från anslaget till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* skulle, därest statskontorets förslag till löneplaceringar godtoges, bestridas lön till rektor (A 1), 1 lärare i kroppsövningarnas fysiologi, 1 lärare i anatomi och medicin samt 1 lärare i ortopedi (B 24), 6 manliga lärare (B 24), 6 kvinnliga lärare (B 24), 1 kansliskrivare, tillika registrator (B 11), 1 förste expeditionsvakt, tillika portvakt (B 7), 1 institutionsvaktmästare (B 7), 1 expeditionsvakt, tillika portvakt (B 5) och 1 eldare, tillika gårdskarl (B 5) ävensom tre överlärararvoden å 1,500 kronor. Efter sedvanliga beräkningsgrunder skulle med denna personaluppsättning anslaget behöva bestämmas till 159,948 kronor eller i avrundat tal 160,000 kronor. Detta innebär i förhållande till nu utgående anslag en ökning med 77,700 kronor men i förhållande till det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget en minskning av 2,000 kronor.

Något särskilt anslag till vikariatsersättningar torde icke vidare vara erforderligt.

Från anslaget till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare* skulle utgå arvoden till 1 sekreterare med 1,550 kronor, 1 kamrerare med 1,800 kronor, 1 bibliotekarie med 600 kronor, 1 föreståndare för sjukavdelning vid sjukhus med 2,000 kronor, 2 extra lärarkrafter i sjukgymnastik med 1,000 kronor till vardera eller tillsammans 2,000 kronor, 1 lärare i röstbe-

behandling med 600 kronor samt en lärare i psykologi och pedagogik med 1,500 kronor. Härtill skulle komma arvoden till övningslärare vid läroverk om sammanlagt högst 3,600 kronor samt medel för extra idrottslärare och föreläsare m. m. 500 kronor. I enlighet härmed skulle detta anslag i staten behöva uppföras med ett belopp av 14,150 kronor. Detta innebär i förhållande till nu utgående anslag en minskning med 6,250 kronor samt i förhållande till det av 1927 års sakkunniga framlagda förslaget en minskning med 7,750 kronor.

De av de sakkunniga föreslagna ordinarie reservationsanslagen till materiel, till stipendier för lärare vid institutet, till stipendier för elever vid institutet samt till särskilda kostnader för undervisning i idrott torde böra tillsvärdare beräknas med de av de sakkunniga angivna beloppen, respektive 16,000 kronor, 1,500 kronor, 3,000 kronor och 3,500 kronor.

Det nu till institutet utgående extra anslaget å 7,410 kronor skulle kunna minskas till 1,000 kronor, motsvarande det för närvarande utgående anslaget till anordnande vid institutet av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer.

Sedan gymnastiska centralinstitutets omorganisation fullständigt genomförts, skulle alltså följande anslag för dess räkning upptagas i riksstaten.

I. Ordinarie anslag.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	160,000:—
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	»	14,150:—
Summa avlöningsanslag		kronor 174,150:—

Materiel m. m., reservationsanslag	kronor	16,000:—
Stipendier för lärare vid institutet, reservationsanslag	»	1,500:—
Stipendier för elever vid institutet, reservationsanslag	»	3,000:—
Särskilda kostnader för undervisning i idrott, reservationsanslag	»	3,500:—

II. Extra anslag.

Anordnande av kostnadsfria övningar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer	»	1,000:—
---	---	---------

Summan av dessa anslag utgör 199,150 kronor. Då de för budgetåret 1930/1931 till gymnastiska centralinstitutet utgående anslagen — frånsett ett tillfälligt anslag å 1,640 kronor till täckande av brist i reservationsanslaget till materiel m. m. — sammanlagt uppgå till 126,410 kronor, skulle en omorganisation av gymnastiska centralinstitutet, fullt genomförd, alltså kunna beräknas komma att medföra en kostnadsökning för statsverket av (199,150 — 126,410) 72,740 kronor, oberäknat dyrtidstillägg. Härtill komma ytterligare de särskilda kostnader, som må föranledas av de kurser, som kunna komma att anordnas för utbildande av militära gymnastikinstruktörer.

1927 års sakkunniga beräknade engångskostnaderna vid en omorganisation till 87,000 kronor. I denna summa ingår emellertid ett belopp av icke mindre än 56,000 kronor till utrustning av den fysiologiska institutionen. Såsom jag förut framhållit, har jag icke funnit det nödvändigt att redan nu låta denna institution erhålla den storlek, som av de sakkunniga ifrågasatts, och med hänsyn härtill torde ej oväsentliga besparingar på denna punkt vara att vänta. Jämväl i övrigt torde vissa inskränkningar i de av de sakkunniga beräknade beloppen icke vara uteslutna. En prövning av dessa belopp bliver emellertid erforderlig vid ett senare tillfälle.»

I kap. VIII har härefter chefen för försvarsdepartementet behandlat frågan om *militärgymnastisk instruktörsutbildning* och därvid — efter en redogörelse för en i ämnet företagen utredning — anfört:

»Ett utbrytande av instruktörskursen ur det organiska samband med de manliga elevernas vid gymnastiska centralinstitutet utbildning, vari densamma hittills stått, anges vara en av förutsättningarna för den föreslagna omorganisationen av centralinstitutet. För att bereda rum för en utvidgad och förbättrad undervisning i de ämnen, som sammanhöra med utbildningen av gymnastiklärare och sjukgymnaster, inom den föreslagna tiden av två år har det sålunda ansetts nödvändigt att från schemat avföra det icke obetydliga timantal, som för närvarande under första årskursen disponeras för militär gymnastik och militära idrotter.

I anslutning till vad av 1924 och 1927 års sakkunniga föreslagits har nu genom de militära myndigheternas försorg verkställt en utredning rörande möjligheterna för försvarsväsendets egna organ att övertaga här förvarande utbildning. Denna utredning har givit till resultat en ganska kostsam organisation. Förutom engångskostnader, beträffande vilka ingen detaljerad kostnadsberäkning föreligger, skulle den föreslagna försvarsväsendets gymnastikskola enligt det av inspektören för militärläroverken framlagda förslaget medföra en årskostnad av i runt tal 75,000 kronor jämte dyrtidstillägg. Även om från detta belopp drages en summa av 18,700 kronor, motsvarande ungefärliga beloppen av hittills utgående kostnader för rese- och traktamentsersättning samt tjänstgöringstraktamenten åt elever från armén, kommenderade till gymnastikinstruktörskursen vid centralinstitutet, kvarstår ett belopp av icke mindre än i runt tal 56,000 kronor. Det framlagda förslaget avser vidare en utökning av nuvarande organisation, i det att — utom den direkta motsvarigheten till den tidigare kursen, som till största delen rekryterats med officerare — en särskild kurs för underofficerare skulle anordnas.

Med hänsyn till nu angivna förhållande, ävensom i betraktande av den pågående utredningen angående försvarsväsendets framtida organisation, finner jag det icke möjligt att på grundval av det nu föreliggande materialet för frågans bedömande omedelbart tillstyrka åtgärder i den riktning, som i det framlagda förslaget förutsättes.

I betraktande av den föreliggande frågans ekonomiska sida och under aktgivande å angelägenheten av att låta försvarsväsendet få tillgodogöra sig den sakkunskap och erfarenhet, som utbildats vid och i särskild grad förefinnes vid gymnastiska centralinstitutet, synes en undersökning böra vidtagas rörande möjligheterna att till ett omorganiserat centralinstitut förlägga den militära instruktörsutbildningen såsom *fristående* kurser, avsedda att meddela ungefär enahanda mått av utbildning i militär gymnastik och idrott, som för närvarande meddelas i instruktörskursen. Den närmare utformningen av dessa kurser ävensom övriga därmed sammanhängande frågor — såsom erforderliga lärarkrafter, lokaler o. s. v. — torde få bero på en närmare utredning av direktionen över gymnastiska centralinstitutet i samråd med vederbörande militära myndigheter, och bör denna utredning bedrivas på sådant sätt, att förslag i ämnet kan föreläggas 1932 års riksdag och de tilltänkta kurserna begynna under budgetåret 1932/1933.

För budgetåret 1931/1932 erfordras nämligen härutinnan inga särskilda åtgärder, då, såsom av chefen för ecklesiastikdepartementet framhållits, omorganisationen av gymnastiska centralinstitutet icke avsetts att taga sin början förr än från och med budgetåret 1932/1933.»

Chefen för ecklesiastikdepartementet har härefter under *kap. IX* berört frågan om *nybyggnader för gymnastiska centralinstitutet* och därvid — efter en redogörelse för vad som hittills blivit i denna fråga åtgjort — anfört:

»Frågan om nya byggnader för gymnastiska centralinstitutet är av lika gammalt datum som omorganisationsfrågan. De nuvarande byggnaderna hava i årtionden lämnat mycket övrigt att önska, och för alla, som ivra för vårt folks fysiska fostran, är det en viktig angelägenhet att så snart som möjligt uppnå ett bättre sakernas tillstånd härutinnan.

Å andra sidan hade det givetvis icke varit lämpligt att till slutlig lösning upptaga nybyggnadsfrågan, förrän den stora frågan om gymnastiska centralinstitutets framtida organisation blivit löst av Kungl. Maj:t och riksdagen. Lokalbehovet för det blivande centralinstitutet sammanhänger intimt med den omfattning, detta kommer att få i framtiden; jag vill här endast erinra om den betydelse, ett eventuellt utbrytande av sjukgymnastutbildningen skolat få i detta hänseende.

Om nu, såsom jag hoppas, frågan om gymnastiska centralinstitutets organisation kommer att erhålla sin lösning i princip vid 1931 års riksdag, torde därefter tiden vara inne att ånyo upptaga nybyggnadsfrågan till behandling.

Jag vill i detta sammanhang betona vad jag redan förut i likhet med 1927 års sakkunniga framhållit, nämligen att omorganisationen av centralinstitutet icke står i ett oupplösligt samband med nybyggnadsfrågan, så tillvida som en omorganisation i enlighet med de av mig tillstyrkta grundlinjerna är möjlig redan med användande av de nuvarande lokalerna.

Å andra sidan äro förhållandena sådana, att, hurudan än lösningen av organisationsfrågan må bliva, nybyggnadsfrågan icke längre kan skjutas åt sidan. Det är därför min avsikt att, sedan riksdagen fattat sitt beslut i organisationsfrågan, vidtaga förberedande åtgärder för byggnadsfrågans lösning, varvid först och främst frågan om förläggningen av det blivande institutet synes böra bliva föremål för ett slutligt överbäggande. Såsom jag tidigare erinrat, har för gymnastiska centralinstitutets räkning reserverats den nordost om Stadion belägna bergsplatån, och samtliga de kommittéer, som sysslat med frågan om nybyggnader för gymnastiska centralinstitutet, hava också uttalat sig till förmån för denna plats.

Ehuru jag för egen del finner den sålunda föreslagna och reserverade platsen lämpad för ändamålet, anser jag dock försiktigheten bjuda att jämväl denna fråga göres till föremål för en förnyad utredning.»

Slutligen har departementschefen under *kap. X* upptagit frågan om *anslagsbehov för centralinstitutet för budgetåret 1931/1932* och därvid till en början erinrat, att i riksstaten för budgetåret 1930/1931 äro under rubrik gymnastiska centralinstitutet upptagna

- dels ett ordinarie förslagsanslag till avlöningar å 106,000 kronor,
- dels ett ordinarie reservationsanslag till materiel m. m. å 13,000 kronor,
- dels ett extra anslag till extra personal m. m. å 7,410 kronor,
- dels ett extra anslag till täckande av brist i reservationsanslaget till materiel m. m. vid utgången av budgetåret 1928/1929 å 1,640 kronor,
- dels ock ett extra reservationsanslag till materiel för undervisning i anatomi och fysiologi å 4,000 kronor.

Enligt planen för gymnastiska centralinstitutets omorganisation skulle omorganisationen taga sin början först från och med budgetåret 1932/1933. Under budgetåret 1931/1932 skulle däremot verksamheten fortsättas enligt i huvudsak samma grunder som hittills.

I fråga om de ordinarie anslagen till avlöningar samt till materiel m. m. ävensom i fråga om det extra anslaget till extra personal m. m. å 7,410 kronor har i anslutning härtill icke någon förändring i förhållande till nu utgående anslag av departementschefen ifrågasatts för budgetåret 1931/1932.

Emellertid har direktionen över gymnastiska centralinstitutet hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos 1931 års riksdag framlägga proposition om att föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet må under budgetåret 1931/1932, utöver till honom å centralinstitutets ordinarie stat utgående medel, tillerkännas ett extra arvode å 4,000 kronor.

Härom har departementschefen — efter det att statskontoret avgivit utlåtande i ärendet — anfört:

»De skäl, som av direktionen över gymnastiska centralinstitutet och statskontoret anförts för en provisorisk avlöningsförbättring för föreståndaren för centralinstitutet under budgetåret 1931/1932, hava synts mig överty-

gande. Jag vill härvid särskilt betona det jämväl av statskontoret framhävda förhållandet, att föreståndarens åligganden under sagda tid med hänsyn till det merarbete, som blir en given följd av den tillämnade omorganisationen, torde bliva vida mera betungande än eljest; och under dylika omständigheter torde det å stat upptagna arvodet, 1,200 kronor, med fog kunna betraktas som otillräckligt.

I fråga om avlösningsförbättringens storlek vill jag ansluta mig till det av statskontoret förordade beloppet, 2,800 kronor, varigenom föreståndarens arvode under budgetåret 1931/1932 skulle komma att uppgå till sammanlagt 4,000 kronor.»

Efter ett mera än 20-årigt utredningsarbete har frågan om gymnastiska centralinstitutets omorganisation omsider hänskjutits till riksdagens bedömande. Det måste enligt utskottets mening hälsas med tillfredsställelse, att saken sålunda äntligen ställts inför ett avgörande, även om delade meningar kunna råda rörande på vad sätt institutets verksamhet bör omläggas. Att en omgestaltning bör ske, och att detta bör ske snart, därom torde nämligen alla vara ense, som närmare satt sig in i institutets arbetsförhållanden.

Utskottets
yttrande.

I fråga om de allmänna grunderna för gymnastiska centralinstitutets organisation har i ett avseende praktiskt taget full samstämmighet rått, nämligen beträffande den militära s. k. instruktörskursen. Att denna numera icke kan sägas utgöra något naturligt led i institutets ordinarie utbildningsverksamhet, är en uppfattning, som delats av så gott som alla de kommittéer, myndigheter och enskilda sammanslutningar, vilka yttrat sig i ämnet. Även utskottet biträder denna mening. Utskottet anser alltså, att denna kurs i sin nuvarande form bör avskaffas såsom en obligatorisk del av läroängens vid institutet. Det är emellertid klart, att så icke kan ske, utan att det militära utbildningsbehov, som hittills genom berörda kurs tillgodosetts, erhåller någon ersättning. I allmänhet har av dem, som påyrkat kursens avlägsnande från institutet, gjorts gällande, att försvarsväsendets behov av instruktörsutbildning i gymnastik och idrott lämpligen borde fyllas genom särskilda kurser, anordnade genom de militära myndigheternas egen försorg och helt under militärt inseeende. I propositionen redogöres för ett av inspektören för militärläroverken i sådant hänseende framlagt förslag, enligt vilket en särskild »arméns gymnastikskola» skulle upprättas, förlagd till arméns underofficersskolas etablissement i Uppsala. Förutom icke närmare angivna engångskostnader skulle denna skola draga en årskostnad av 75,000 kronor utom dyrtidstillägg. Chefen för försvarsdepartementet har med hänsyn till denna ganska avsevärda kostnad och jämväl på grund av den pågående utredningen angående försvarsväsendets framtida organisation icke funnit sig kunna tillstyrka ifrågavarande förslag. Enligt hans mening borde en

Allmänna
grunder för
gymnastiska
centralinsti-
tutets orga-
nisation.

undersökning vidtagas rörande möjligheterna att till det omorganiserade centralinstitutet förlägga den militära instruktörsutbildningen såsom *fristående* kurs.

Även utskottet finner kostnaden för den ifrågasatta militära gymnastikskolan avsevärd och anser ett ytterligare övervägande av denna fråga påkallat. Visserligen synes det utskottet tvivelaktigt, huruvida det kan vara lämpligt att även efter omorganisationen, om än med centralinstitutet mera löst förbunden, pålägga detsamma ifrågavarande utbildningsuppgift, vilken allmänt erkänts ej längre höra dit, men utskottet har givetvis intet att erinra mot att jämväl en sådan utväg närmare undersökes. Ifrågavarande utredning synes böra bedrivas så skyndsamt, att förslag i ämnet kan föreläggas 1932 års riksdag och de tilltänkta kurserna begynna under budgetåret 1932/1933.

Om enighet rått i fråga om instruktörskursens avskiljande från institutets ordinarie utbildningsverksamhet, har däremot en stark meningsskiljaktighet framträtt rörande spørsmålet, huruvida utbildningen av sjukgymnaster fortfarande skall omhändervhas av institutet. Av den medicinska sakkunskapen har redan för åtskilliga år sedan gjorts gällande och numera så gott som enhälligt påyrkats, att sjukgymnastutbildningen borde utbrytas från gymnastiska centralinstitutet, enär denna utbildning vore en medicinsk angelägenhet, som borde ombesörjas av ett härutinnan sakkunnigt organ och i nära anknytning till en sjukvårdsinrättning, där de blivande sjukgymnasterna kunde erhålla en fullgod praktisk utbildning under läkares tillsyn och kontroll och med tillgång till härför erforderligt sjukmaterial. Å andra sidan har särskilt från gymnasthåll — detta gäller såväl frisk- som sjukgymnaster — den meningen hävdats, att de båda yrkesgrenarna ur utbildningssynpunkt ägde sådant samband med varandra, att det vore till skada och, statsfinansiellt sett, även ofördelaktigt att avskilja sjukgymnastutbildningen från institutets verksamhetsområde. Till denna senare ståndpunkt har vederbörande departementschef anslutit sig, därvid biträdande det av 1927 års sakkunniga avgivna förslaget, enligt vilket undervisningen under första året skulle vara gemensam för bägge grupperna av elever men där- efter under ett andra år uppdelas på två linjer, en för friskgymnaster och en för sjukgymnaster, varvid dock även i vissa ämnen samundervisning skulle förekomma. Genom avslutad tvåårig kurs skulle kompetens förvärvas för gymnastiklärarbefattningar av olika slag respektive för legitimation såsom sjukgymnast, men vardera gruppens elever skulle beredas tillfälle att, om de så önskade, under ett tredje år komplettera sin utbildning med gymnastiklärarexamen resp. sjukgymnastexamen.

Ser man frågan rent praktiskt, synes det utskottet, att goda skäl föreligga för att låta den statliga sjukgymnastutbildningen fortfarande omhändervhas av samma anstalt, som svarar för utbildningen av friskgymnaster. Det är nämligen ostridigt, att *till en viss grad* samundervisning med fördel

och i varje fall utan påvisade olägenheter kan äga rum för de båda elevgrupperna. Detta gäller ett flertal ämnen, såsom anatomi, fysiologi, friskgymnastik och även sjukgymnastikens teori. Må vara att det endast är fråga om de mera elementära delarna av dessa ämnen, så föreligger dock möjlighet att under någon tid använda samma lokaler, samma lärare och samma undervisningsmateriell. En sådan anordning förefaller ur ekonomisk synpunkt erbjuda så stora fördelar, att den icke utan tvingande skäl bör förkastas. Några sådana skäl synas utskottet icke hava blivit från motsidan anförda. På sätt utskottet nedan skall närmare utveckla, torde det nämligen vara möjligt att även med berörda anordning så planlägga den sjukgymnastiska utbildningen, att de medicinska synpunkterna bliva tillräckligt beaktade. Och så vitt utskottet kunnat finna, är det endast dessa synpunkter, som skulle kunna andragas till stöd för en fullständig skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastiken. 1929 års läkarsakkunnigas utlåtande har dock enligt utskottets mening icke på ett klarläggande och övertygande sätt förmått uppvisa nödvändigheten eller önskvärdheten härav.

Dessutom kan det icke förnekas, att förutom ovan angivna praktiskt-ekonomiska skäl även den hittillsvarande traditionen på området talar för att sjukgymnastutbildningen får stanna kvar inom centralinstitutets verksamhetskrets. Man bör, synes det utskottet, icke bagatellisera betydelsen av den erfarenhet i ämnet, som under alla dessa år samlats vid centralinstitutet, och man bör ej heller underskatta vikten av den nästan fullständiga enighet i fråga om gagnet av samhörigheten, som råder bland yrkesutövarna själva, gymnastiklärare och sjukgymnaster.

Om alltså enligt utskottets mening övervägande skäl tala för att utbildning av sjukgymnaster även hädanefter får tillhöra centralinstitutets uppgifter, är det emellertid synnerligen angeläget, att behörig hänsyn tages till kravet på att å ena sidan i denna utbildning icke få ingå några moment, som kunna betecknas såsom obehövlige med tanke på vederbörandes blivande levnadskall, och å andra sidan utbildningen, såvitt den har medicinsk karaktär, ställes under inseende av sakkunnig handledning och intimt anknytes till klinisk och poliklinisk tjänstgöring vid en större sjukvårdsanstalt. Kungl. Maj:ts förslag betecknar i detta hänseende visserligen ett steg i rätt riktning, men det vill förefalla utskottet, som om berörda intressen borde kunna i ännu högre grad tillgodoses, än i nämnda förslag skett. Utskottet kan givetvis icke nu ingå i någon detaljerad granskning av de i propositionen förekommande förslagsvis uppgjorda timplanerna; dessa äro ju, enligt vad vederbörande departementschef uttryckligen framhåller, ingalunda avsedda att vara slutgiltiga utan skola sedermera göras till föremål för en ingående prövning, sedan riksdagen fattat ståndpunkt i själva principfrågan. Men enligt Kungl. Maj:ts förslag förutsättes dock, att undervisningen under hela det första året skulle vara gemensam för frisk- och sjukgymnastelever, och jämlikt den av 1927 års sakkunniga utarbetade timplanen skulle bland

andra under detta första år förekomma icke mindre än 111 timmar sjukgymnastikens teori och speciella teori, 66 timmar poliklinik- och klinik-tjänstgöring samt 22 timmar demonstration av patienter. Under det andra året skulle i fysiologi, anatomi, hälsolära samt psykologi och pedagogik förekomma gemensam undervisning med tillhoppa 120 timmar.

Det synes utskottet, som man i detta förslag, särskilt i vad angår det första utbildningsåret, skattat för mycket åt samhörigheten på bekostnad av vad vardera linjen behöver för sin speciella yrkesutbildning. Utskottet kan visserligen icke instämma med herr Lindskog, då han i sin motion (II: 378) yrkar, att endast i fråga om friskgymnastikens teori och praktik samundervisning skall förekomma, men utskottet anser, att gemensamheten i undervisningen kan avsevärt inskränkas under vad berörda timplan anger, måhända blott till en termin under första året. Det blir då möjligt att ytterligare betona det fackmässiga i utbildningen för vardera linjen och särskilt att för sjukgymnastelevernas del bättre tillgodose undervisningen och övningarna i ämnen av medicinsk natur.

I sistnämnda hänseende vill utskottet framhålla såsom önskvärt, att samarbete på lämpligt sätt ordnas med karolinska institutet i fråga om såväl den teoretiska som den praktiska utbildningen. För den sistnämnda synes serafimerlasarettet böra stå till förfogande både för poliklinisk och för klinisk undervisning, i vilket avseende utskottet förväntar, att tillmötesgående skall visas från lasarettets direktion. Någon poliklinik för sjukgymnastisk behandling synes utskottet icke vare sig behöva eller böra finnas vid det omorganiserade centralinstitutet. Härigenom vinnes en avsevärd kostnadsbesparing, när det en gång gäller att anskaffa och utrusta nya lokaler för centralinstitutet.

Med hänsyn till det samarbete, utskottet anser böra komma till stånd mellan centralinstitutet och karolinska institutet, vilket samarbete givetvis bör fortsätta, när i sinom tid sistnämnda institut fått sina kliniker och övriga lokaler överflyttade till Norrbackaområdet, förefaller det, som om åtskilligt talade för att centralinstitutet bleve beläget så nära intill karolinska institutet som möjligt. Detta är en synpunkt, som synes förtjänt att tagas i övervägande vid den blivande utredning rörande nybyggnader för centralinstitutet, varom i propositionen nämnes.

Av vad utskottet nu anfört framgår, att utskottet beträffande sjukgymnastutbildningen i princip biträder Kungl. Maj:ts förslag, dock med vissa bestämda och viktiga modifikationer. Utskottet avstyrker följaktligen den av herrar Petrén och Pauli väckta motionen (I: 229).

I propositionen har berörts ett av 1924 års sakkunniga framlagt och av 1927 års sakkunniga tillstyrkt förslag om inrättande vid institutet av en professur i kroppsövningarnas fysiologi och hygien med kompetens och löneställning såsom universitetsprofessor. Då vederbörande departements-

chef icke ansett sig nu kunna förorda detta förslag, saknar utskottet anledning att därom göra något uttalande.

Vad propositionen eljest innehåller rörande de allmänna grunderna för centralinstitutets organisation, har, i den mån det icke blivit här ovan av utskottet särskilt omnämnt, ej föranlett någon erinran från utskottets sida.

Ej heller har utskottet funnit anledning till annan erinran mot Kungl. Maj:ts förslag i fråga om antalet elever, som årligen böra nyantagas vid institutet, än att av de manliga eleverna minst 10 à 12 om året böra beräknas bliva sådana, som för tillgodoseende av krigsmaktens behov av högre gymnastiskt utbildade officerare beordras att genomgå gymnastiska centralinstitutet.

Gymnastiska centralinstitutets omfattning vid en blivande organisation.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att det av 1924 års sakkunniga framlagda förslaget om inrättande av kombinerade gymnastik- och ämneslärartjänster icke för närvarande bör föranleda någon åtgärd.

Kombinerade gymnastik- och ämneslärartjänster.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utbildningstiden för såväl gymnastiklärare som sjukgymnaster — manliga och kvinnliga — bliva tvåårig. Från vissa håll har emellertid framställts krav på en förlängning av utbildningstiden med ett år, och detta krav har, såvitt angår gymnastiklärarna, vunnit understöd i motionerna I:228 och II:384. Utskottet kan dock icke finna, att tillräckliga skäl anförts till stöd för detta yrkande. Den tvååriga kursen torde enligt utskottets mening vara tillräcklig för att giva en tillfredsställande kompetens även vid en eventuell omläggning av gymnastikundervisningen i enlighet med de nya undervisningsplanerna, särskilt då den mera skärpta linjedifferentiering kommer till stånd, som utskottet här ovan uttalat sig för. Utskottet ansluter sig alltså till Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del och avstyrker sistnämnda två motioner.

Utbildningstidens längd.

Departementschefen har i fråga om inträdesfordringarna icke ifrågasatt annan ändring i nu gällande bestämmelser än att för manliga elever — fränsett de militära — skulle gälla, att deras studentexamen skulle vara på visst sätt kvalificerad; godkänt vitsord skulle nämligen fordras i vart och ett av ämnena fysik, kemi samt biologi med hälsolära, varjämte skulle fordras kunskaper i matematik, motsvarande godkänt vitsord i detta ämne vid flyttning till näst högsta ringen; för kvinnliga elever skulle liksom hittills fordras allenast s. k. normalskolekompetens, dock med väsentligt ökade kunskapsfordringar i vissa naturvetenskapliga ämnen. Vidare har departementschefen funnit skäl tala för ett av 1924 års sakkunniga framställt förslag, att även avlagd folkskollärarexamen skulle berättiga till inträde vid centralinstitutet.

Inträdesfordringar.

I motionen I:225 har, i överensstämmelse med vad i sådant hänseende påkallats av 1924 och 1927 års sakkunniga, yrkats, att enahanda inträdes-

fordringar måtte gälla för manliga och kvinnliga elever. Därvid har motionären funnit studentexamen mest önskvärd såsom inträdesfordran men såsom ett alternativ anvisat den utvägen att för inträde kräva avlagd realexamen, kompletterad med vitsord enligt fordringarna för studentexamen i ämnena fysik, kemi samt biologi och hälsolära, ävensom kunskaper i matematik, motsvarande godkänt vitsord i detta ämne vid flyttning till gymnasiets näst högsta ring.

Utskottet vill icke förneka, att åtskilligt talar för uppställandet av lika inträdesfordringar för män och kvinnor. Att kräva studentexamen även för kvinnor skulle dock innebära en höjning av fordringarna, som skulle kunna hindra många lämpliga elever att vinna tillträde till institutet. Å andra sidan utgör motionärens alternativa förslag beträffande realexamen en ännu oprövad lösning, som utskottet, med hänsyn till att den ej varit föremål för närmare övervägande av de sakkunniga myndigheterna, icke kan tillråda. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig böra stanna för Kungl. Maj:ts förslag, som dock får anses innebära en förbättring av de hittills gällande bestämmelserna så till vida, att enligt detsamma fordringarna i de naturvetenskapliga ämnena skulle skärpas.

Att folkskollärarexamen får berättiga till inträde vid institutet synes utskottet önskvärt med hänsyn till folkskolans behov av facklärare i gymnastik; dock har utskottet med detta uttalande icke velat föregripa det ytterligare övervägande i denna sak, departementschefen ställt i utsikt.

Enhetlighet
och linjedel-
ning.

Angående vad Kungl. Maj:ts förslag innehåller i fråga om enhetlighet och linjedelning erinrar utskottet om vad utskottet ovan uttalat rörande önskvärdheten av en strängare genomförd differentiering av undervisningen på de båda olika linjerna, frisk- och sjukgymnastlinjen, samt angelägenheten av sjukgymnastutbildningens nära anknytande till sjukvårdsväsendet. Det förslag till undervisningens anordning, med tillhörande kurs- och timplaner, som kommer att utarbetas efter riksdagens ståndpunkttagande i år till själva principfrågan, kommer riksdagen givetvis i tillfälle att pröva, då ett kommande år institutets blivande gestaltning i detalj skall avgöras.

Lärarkrafter,
anslagsbehov
och lokaler
för det om-
organiserade
central-
institutet.

Beträffande det omorganiserade centralinstitutets lärarkrafter, anslagsbehov och lokalförhållanden anser sig utskottet nu icke hava anledning att göra något uttalande, då härutinnan något slutgiltigt förslag icke föreligger.

Anslags-
behov för
budgetåret
1931/1932.

Vad slutligen angår institutets anslagsbehov för budgetåret 1931/1932 innebär Kungl. Maj:ts förslag ingen annan ändring i jämförelse med förhållandena under det nu löpande budgetåret, än att föreståndaren skulle tilldelas ett extra arvode av 2,800 kronor, varigenom hans sammanlagda arvode för budgetåret 1931/1932 skulle komma att uppgå till 4,000 kronor. Häremot har utskottet intet att erinra.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Lindskogs ovannämnda motion (II: 378) samt med avslag å herrar Björcks, Petréns och Paulis, Åkerbergs m. fl. och Holmströms m. fl. ovannämnda motioner (I:225, I:229, I:228 och II:384) förklara sig icke hava något att erinra mot de i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 20 februari 1931 angivna, av vederbörande departementschef förordade huvudgrunderna för en successiv omorganisation från och med ingången av budgetåret 1932/1933 av gymnastiska centralinstitutet, dock med iakttagande av de ändringar, för vilka utskottet i det föregående uttalat sig,

b) i riksstaten för budgetåret 1931/1932 med oförändrade belopp uppföra

ej mindre det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid gymnastiska centralinstitutet å 106,000 kronor,

än även det ordinarie reservationsanslaget till materiel m. m. vid gymnastiska centralinstitutet å 13,000 kronor,

c) till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra anslag å 7,410 kronor, att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes,

d) till ökat arvode åt föreståndaren för gymnastiska centralinstitutet under budgetåret 1931/1932 för samma budgetår anvisa ett extra anslag av 2,800 kronor.

Stockholm den 8 maj 1931.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, J. L. Widell, Olof Olsson, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, E. J. G. Rosén, E. A. Lundell, C. G. V. Hammarskjöld, I. H. E. Pauli och K. A. W. Björck;

från andra kammaren: herrar P. Nilsson i Bonarp, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, G. Strindlund, P. M. Olsson i Blädinge, E. J. Wigforss, B. F:son Holmgren, J. Olofsson i Digernäs, O. Nilsson i Örebro, A. Danielsson, P. C. Jonsson i Eskilstuna, A. Norsell och F. V. Sandwall.

Reservationer:

1) av herrar *Lindblad, Olof Olsson, Nilsson* i Malmö, *Pauli, Björck, Wigforss, Nilsson* i Örebro, *P. Jonsson* i Eskilstuna och *Norsell*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Efter ett — — — — institutets arbetsförhållanden.

I fråga — — — — *fristående* kurser.

Även utskottet — — — — närmare undersökas.

Om enighet — — — — respektive sjukgymnastexamen.

Utskottet anser sig för sin del icke kunna jäva den uppfattning om önskvärdheten av att skilja sjukgymnastutbildningen från centralinstitutets verksamhetsområde, som med sådan styrka hävdats från medicinskt sakkunnigt håll. Man måste vid bedömandet av detta spörsmål först och främst komma i håg, att från den tid, då det syntes vara en naturlig sak, att sjukgymnastiken såsom en del av det gymnastiska systemet i utbildningshänseende hörde samman med friskgymnastiken, och till nuvarande tid ifrågavarande behandlingsform undergått en rik utveckling. Dit har bland annat hänförts massagen och olika slag av fysikalisk terapi, vilket allt gör, att på dess utövare måste ställas helt andra krav än tidigare i fråga om insikter om kroppen och dess livsförändringar. Det är vidare nödvändigt att göra klart för sig, att det här gäller behandling av sjuka människor, och att det därför är av behovet påkallat, att utbildningen av sjukgymnaster ställes under medicinsk ledning och sker under sådana förhållanden, att sjukgymnasten, då han är färdig att börja sin verksamhet, gör detta i medvetande om och förståelse för, att hans uppgift är av sjukterapeutisk art, och med tillräcklig kunskap om och färdighet i skötseln av sjuka, såvitt angår hans speciella område, såväl kliniskt som polikliniskt. Om det skall bliva möjligt att åstadkomma en så beskaffad sjukgymnastutbildning, torde detta enligt utskottets uppfattning icke kunna ske på annat sätt, än att nämnda utbildning utbrytes från centralinstitutet och särskilda anordningar vidtagas för dess omhändertvande i överensstämmelse med vad nyss angivits.

Studerar man närmare de utredningar, som föregått frågans framläggande för riksdagen, skall man också finna, att ej blott den medicinska sakkunskapen utan även de kommittéer, som sysslat med detta spörsmål, erkänt det principiellt riktiga i den ståndpunkt, utskottet sålunda intager. 1910 års kommitté föreslog för sin del inrättandet av en särskild sjukgymnastskola, visserligen förlagd till den gymnastiska högskolan. 1915 års kommitté ansåg utbildningen av sjukgymnaster ligga helt utom den gymnastiska högskolans egentliga ändamål men ifrågasatte såsom ett provisorium, i avbidan på en blivande definitiv lösning av sjukgymnastfrågan, förläggande till nämnda högskola av en särskild sjukgymnastkurs. 1924 års sakkunniga framhävde starkt behovet av en differentiering mellan de båda utbildningsgrenarna. Då de sakkunniga i allt fall stannade vid att föreslå sjukgymnastutbildningens bibehållande vid centralinstitutet, berodde detta dels på »statsfinansiella synpunkter», dels ock på »en övertygelse om det sakligt be-

fogade i en sådan anordning, *åtminstone för närvarande*¹⁾). I de sista orden förmärkes tydligen en känsla av anordningens provisoriska natur. Även 1927 års sakkunniga hava föreslagit, att sjukgymnastikutbildningen fortfarande skulle inrymmas inom centralinstitutets verksamhetsområde, men de uttala dock, att det för dem stått klart, att kraven på ett särskiljande mellan utbildningen av frisk- och sjukgymnaster måste anses hava nycken fog för sig.

Utskottet är fullt medvetet om att i vissa ämnen gemensam undervisning kan äga rum för frisk- och sjukgymnaster, men detta torde gälla blott i en mycket ringa utsträckning. I en sådan gemensamhet ligger också en viss fara för att endera linjens elever få mer eller mindre av ett ämne, än vad de behöva för sin blivande yrkesutövning. I varje fall måste med hänsyn till utbildningsgrenarnas skilda studiemål stora svårigheter uppstå att på ett lämpligt sätt anordna kursplanen. Utskottet anser fördenskull, att det även med hänsyn till friskgymnastikens intressen måste anses förmånligast, att centralinstitutet omskapas till en anstalt, avsedd uteslutande för friskgymnastisk och idrottslig utbildningsverksamhet. Det är utskottets övertygelse, att, först om institutets verksamhetsuppgift på detta sätt renodlas, dess arbetsresultat kan bli fullt tillfredsställande.

Såvitt utskottet kan finna, måste en sådan organisation bli för staten billigare än den av Kungl. Maj:t föreslagna. Ty härigenom undvikas alla de extra byggnads-, inrednings- och utrustningskostnader samt utgifter för särskilda lärarkrafter, vilka man för centralinstitutets del måste räkna med, om sjukgymnastiken skall bibehållas vid institutet, men som för visso icke annat än till en mindre del bli nödvändiga vid ordnandet av sjukgymnastikutbildningen, fristående från institutet. Sistnämnda utbildning torde nämligen på ett relativt billigt sätt kunna förläggas i samband med en större sjukvårdsinrättning, lämpligen serafimerlasarettet för närvarande och karolinska sjukhuset i en framtid. Utskottet förutsätter, att det icke skall vara erforderligt att för detta ändamål inrätta en fristående skola med fullständig utrustning av lokaler, undervisningsmateriell och läraruppsättning. Den i ärendet föreliggande utredningen synes utskottet giva vid handen, att en nöjaktig utbildning kan vinnas genom samarbete med karolinska institutet och de sjukvårdsinrättningar, som för den medicinska undervisningen därstädes stå till förfogande. Genom anlitande av förefintliga läkarutbildade lärarkrafter och till buds stående undervisningsmateriell och apparatutrustning torde utgifterna för sjukgymnastkurserna bli jämförelsevis obetydliga.

Det ankommer emellertid icke på utskottet att i detalj angiva, huru denna särskilda sjukgymnastutbildning skall anordnas. Saken tarvar givetvis ett förnyat övervägande från Kungl. Maj:ts sida. Utskottets principståndpunkt är i allt fall klar: gymnastiska centralinstitutet bör omorganiseras till en uteslutande för friskgymnaster avsedd utbildningsanstalt, och för sjukgymnastutbildning böra sådana anstalter träffas, att denna kommer att äga rum under medicinskt sakkunnig ledning och i nära samband med en större

¹⁾ Kurs. av utskottet.

sjukvårdsinrättning. Klart är, att detta icke behöver utesluta, att, i den mån sådant utan olägenhet för utbildningens kvalitet kan ske, gymnastiska centralinstitutets elever och sjukgymnasteleverna i viss utsträckning erhålla gemensam undervisning. Tvärtom bör man, under nyss angivna förutsättning, tillvarataga möjligheterna till en sådan samundervisning. Till sjukgymnastkurserna böra såväl män som kvinnor äga tillträde. För dem, som genomgått det omorganiserade centralinstitutet respektive sjukgymnastkurs och önska komplettera sin utbildning med sjukgymnast- respektive gymnastiklärarexamen, synas anordningar böra vidtagas i syfte att underlätta en sådan komplettering, t. ex. genom att vederbörande beredes tillfälle att på kortare tid fullgöra kompletteringskursen.

Av vad utskottet nu anfört framgår, att utskottet i fråga om de allmänna grunderna för gymnastiska centralinstitutets organisation icke kan godtaga Kungl. Maj:ts förslag, såvitt det avser sammankopplingen av frisk- och sjukgymnastutbildningen. Utskottets i detta avseende intagna ståndpunkt närmar sig mest den mening, som framförts i den av herrar Petrén och Pauli väckta motionen (I: 229) men står även mycket nära den uppfattning, som kommit till uttryck i herr Lindskogs motion (II: 378), i vad denna rör själva principspörsmålet, även om utskottet icke velat, på sätt i sistnämnda motion yrkats, bestämt fastslå, huru sjukgymnastutbildningen skall anordnas och var den skall förläggas, utan ansett detta böra överlämnas åt Kungl. Maj:t till ytterligare övervägande, innan riksdagen definitivt tar ställning härtill. Utskottet anser sig icke böra föreslå, att riksdagen gör särskild framställning hos Kungl. Maj:t om framläggande för riksdagen av förslag i ämnet, då det, med hänsyn till vad som förekommit, torde få anses självklart, att frågan av Kungl. Maj:t i sådant syfte snarast möjligt upptages till förnyad utredning. En dylik utredning kan måhända icke föreligga färdig till nästa riksdag, men detta behöver icke hindra centralinstitutets omorganiserande från och med den avsedda tidpunkten, budgetåret 1932/1933, enär det torde vara tillfyllest, om under den tid, som därefter återstår till dess den statliga sjukgymnastutbildningen blivit ordnad, de privata legitimerade gymnastikinstituten svara för sjukgymnastproduktionen.

I propositionen har berörts ett av 1924 års sakkunniga framlagt och av 1927 års sakkunniga tillstyrkt förslag om inrättande vid institutet av en professur i kroppsövningarnas fysiologi och hygien med kompetens och löneställning såsom universitetetsprofessor. Vederbörande departementschef har uttalat sina sympatier för detta förslag, men ansett, att då det laboratorium, som utgjorde förutsättningen för inrättandet av en dylik professur, icke kunde åstadkommas annat än i samband med nybyggnad för institutet och jämväl med hänsyn till den statsfinansiella situationen, med förslaget förverkligande borde tills vidare anstå. I anledning av detta departementschefens uttalande vill utskottet framhålla, att enligt utskottets mening en professur i kroppsövningarnas fysiologi och hygien icke är av behovet påkallad vid en läroanstalt av centralinstitutets beskaffenhet. En

sådan befattning har sin plats vid en medicinsk fakultet men skulle, synes det utskottet, vid centralinstitutet falla utom ramen för institutets uppgift och därefter anpassade organisation.

Mot förslaget, att den högre militärgymnastiska utbildningen fortfarande skall ske vid institutet, har utskottet intet att erinra.

Genom sjukgymnastutbildningens avskiljande från institutet kommer dettas omfattning att bliva väsentligt mindre än i propositionen beräknats. Härom bör uppenbarligen en förnyad utredning verkställas, vilken torde böra bygga på en mera exakt uppskattning av det årliga behovet av gymnastiklärare, än som föreligger i propositionen.

Gymnastiska institutets omfattning vid en blivande organisation.

Kombinerade gymnastik- och ämneslärartjänster.

Utbildningstidens längd.

I likhet — — — — någon åtgärd.

Enligt Kungl. Maj:ts — — — — de nya undervisningsplanerna, särskilt då, på sätt utskottet ovan förordat, en skilsmässa mellan frisk- och sjukgymnastutbildningen kommer till stånd. Utskottet ansluter sig — — — — två motioner.

Departementschefen har — — — — vid centralinstitutet.

Inträdesfordringar.

I motionen — — — — högsta ring.

Utskottet anser, att inga bärande skäl blivit anförda för att bibehålla den nuvarande ordningen med olika inträdesvillkor för män och kvinnor. Den hittillsvarande olikheten har möjligen tidigare kunnat försvaras, innan tillträdet till statsläroverken för kvinnor underlättats, på sätt som skett genom 1927 års skolreform. Numera kunna ur denna synpunkt icke möta några betänkligheter att även för kvinnor uppställa kravet på avlagd studentexamen. Att över lag sänka fordringarna, på sätt motionären alternativt ifrågasatt, kan utskottet icke tillråda, så mycket mindre som utskottet, enligt vad som av det ovan sagda framgår, ej är benäget att tillmötesgå yrkandet på en utökning av utbildningstiden för gymnastiklärare.

Utskottet finner alltså, att ur rättvisans synpunkt och med hänsyn till den enhetliga utbildningsuppgift, som efter omorganisationen skulle tillkomma institutet, inträdesfordringarna böra göras lika för manliga och kvinnliga elever, samt att härvid såsom villkor bör uppställas studentexamen. Att denna dessutom, såsom departementschefen uttalat, bör vara på visst sätt kvalificerad synes utskottet lämpligt.

Utskottet vill tillägga, att införandet av studentexamen såsom inträdesvillkor även för kvinnliga elever icke i realiteten kommer att för dessa elever innebära någon mera genomgripande förändring, då, enligt vad utskottet inhämtat, det under de senare åren på grund av konkurrensen blivit allt vanligare, att de antagna kvinnliga eleverna kunnat åberopa denna examensmerit.

Att folkskolläraryxamen — — — — i utsikt.

Enhetlighet
och linjedel-
ning.

Med hänsyn till den ställning, utskottet intagit till frågan om sjukgymnastutbildningen, saknar utskottet anledning att nu ingå på vad Kungl. Maj:ts förslag innehåller ifråga om enhetlighet och linjedelning. I denna del måste givetvis, i händelse riksdagen godkänner utskottets uppfattning, en fullständig omarbetning ske, vars resultat torde komma att föreläggas riksdagen, då ett kommande år institutets blivande gestaltning i detalj och frågan om sjukgymnastutbildningens ordnande skall avgöras.

Lärarkrafter,
anslagsbehov
och lokaler
för det om-
organiserade
centralinsti-
tutet.

Beträffande det — — — — icke föreligger.

Anslagsbe-
hov för bud-
getåret 1931/
1932.

Vad slutligen — — — — att erinra.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Björcks, Petréns och Paulis samt Lindskogs ovannämnda motioner (I: 225, I: 229 och II: 378) men med avslag å herrar Åkerbergs m. fl. och Holmströms m. fl. ovannämnda motioner (I: 228 och II: 384), förklara, att riksdagen finner en successiv omorganisation av gymnastiska centralinstitutet böra ske från och med ingången av budgetåret 1932/1933 i enlighet med de av utskottet här ovan förordade huvudgrunderna,

b) i riksstaten — — — — 13,000 kronor,

c) till extra — — — — Kungl. Maj:t bestämmes,

d) till ökat — — — — 2,800 kronor.»

2) av herrar *Rosén* och *Törnkvist*, som ansett att utskottet bort tillstyrka Kungl. Maj:ts proposition.

3) av herrar *Hammarskjöld* och *Holmgren*, vilka beträffande frågan om inträdesfordringarna till gymnastiska centralinstitutet instämt med de under 1) antecknade reservanterna.

4) av herrar *Strindlund* och *Wigforss*, vilka ansett, att utskottet i frågan om inträdesfordringar till gymnastiska centralinstitutet bort tillstyrka bifall till det i motion I: 225 gjorda yrkandet, att enahanda fordringar uppställas för manlig och för kvinnlig elev.